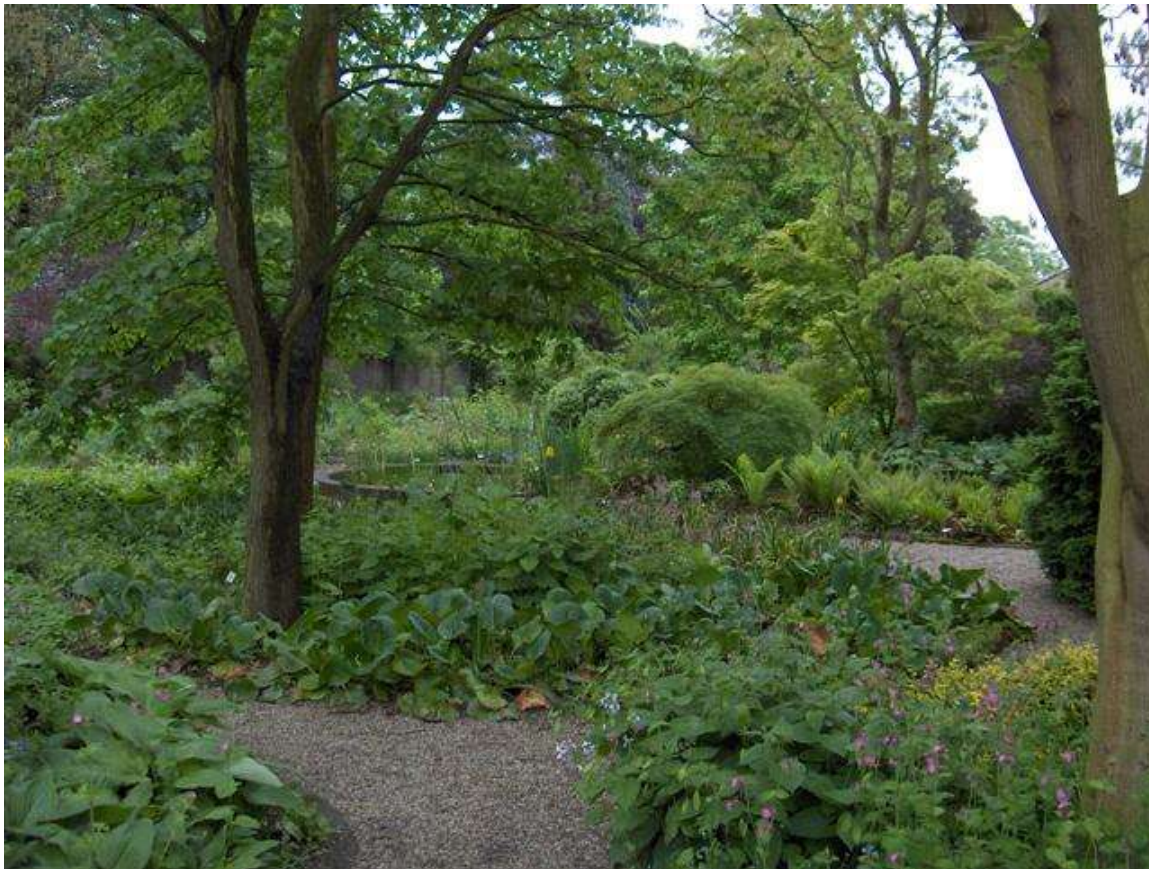
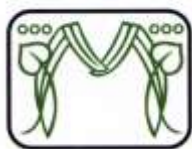

Beheersvisie Jochum-Hof

november 2007

**Ecologisch
Adviesbureau
Maes**

in opdracht van Gemeente Venlo

Colofon

Tekst

Bert (N.C.M.) Maes

Informatieverstrekkers

C. Bevers

R. Bos

J. Gommans

K. van den Herik

W. Kempf

J. Mooren

P.Theunissen

I. Verkaar

Lay-out

Emma van den Dool

Foto's

E. van den Dool

N. Maes

E. Rongen (voorplaat)

Contacten Gemeente Venlo

C. Verhagen

R. Denessen

Opdracht

Gemeente Venlo

Afdeling Milieu

C. Verhagen

Inhoud:

1	Inleiding	2
2	De waarden van de Jochum-Hof	3
3	Het beheer	4
4	Stappenplan	16
5	Toekomstperspectief	18
6	Literatuur	19
	Bijlagen	20

Bijlage 1. Lijst van cultuurhistorisch waardevolle bomen en heesters

Bijlage 2. Tuinplattegronden met de ligging van de cultuurhistorisch waardevolle elementen

Bijlage 3. Beschrijving van de monumentale waarden van de Botanische Tuin De Jochum-Hof te Steyl

Bijlage 4. Redengevende omschrijvingen van de Botanische Tuin De Jochum-Hof te Steyl

Bijlage 5. Planten uit het Tigliëntijdperk

1. Inleiding

Deze beheersvisie is een vervolg op de rapportage van de Redengevende omschrijvingen (Denessen & Maes, 2007). Voor dit rapport is gebruik gemaakt van waardevolle informatie verstrekt door J. Gommans, J. Mooren en P. Theunissen die vanaf de jaren 70 intensief betrokken zijn geweest bij het beheer en behoud van de tuin, en de huidige exploitanten van de Jochum-Hof R. Bos, C. Bever, K. van der Herik en I. Verkaar.

In de Redengevende omschrijvingen zijn de waarden van de bomen en heesters, vijvers, padenpatroon, tuinmuren, de kas en wagenschuur weergegeven (zie bijlage). Van de monumentale bomen en heesters is een lijst gemaakt waarbij de plantdatum, waardecategorie, zeldzaamheidsklasse en historische gegevens over de soort en cultivars zijn aangegeven (zie bijlage 1).

In deze beheersvisie worden voor de korte (*stap 1*) en middellange termijn (*stap 2*) maatregelen beschreven, die de cultuurhistorische en monumentale waarden moeten waarborgen. Tevens wordt een ontwikkelingsperspectief geschetst waarbij de Jochum-hof een centrale rol speelt binnen het geheel van monumentale kloostertuinen in Steyl.

Maashoek met oude heestercollectie; linksvoor Fluweelboom, rechtsvoor Japanse aucuba; rechtsachter Krulhazelaar.

2. De waarden van de Jochum-Hof

De betekenis van de botanische tuin “Jochum-Hof” ligt zowel op cultuurhistorisch vlak, ecologisch vlak als educatief vlak. Het beheer dient op deze drie aspecten gericht te zijn. Het zwaartepunt ligt daarbij op het cultuurhistorische vlak. De Jochum-Hof maakt immers deel uit van de reeks van kloostertuinen in Steyl en het Beschermd Dorpsgezicht van Steyl. Binnen de reeks van tuinen speelt de Jochum-Hof een eigen historische rol als voormalige kloostertuin én botanische studietuin voor de kloosterstudenten. De stichter van de botanische tuin, pater Jochum, had vooral aanschouwelijk onderwijs voor ogen. Uit oogpunt van studie en educatie kan de Jochum-Hof daarmee een eigen en belangrijke plaats innemen binnen het geheel van kloostertuinen.

De betekenis van de Jochum-Hof komt in het rapport “Jochum-Hof Steyl” (Denessen, Klück en Maes, 2005) en het advies voor de redengevende omschrijving (Denessen en Maes, 2007) uitvoeriger aan de orde. Een beschrijving van de monumentale waarden van de Jochum en de beperktere Redengevende omschrijving zijn hier als bijlagen toegevoegd.

De betekenis van de Jochum-Hof kan hier kort worden samengevat:

- de waarde van de historische bomen, heesters en plantencollectie
- de waarde van de inrichting met paden, plantperken en vijvers
- de waarde van het begraafplaatsje
- de waarde van de bakstenen ommuring
- de waarde van de wagenschuur

Zie bijlage met overzichtskaarten.

Van belang is dat door het aanbevolen beheer de waarden van de Jochum-Hof blijvend gewaarborgd worden. Daarnaast moet voldoende ruimte blijven voor veranderingen en nieuwe ontwikkelingen.

Oude voortuin met Spaanse zilverspar (rechtsvoor) en geelbloeiende toverhazelaar

3. Het beheer

Het beheer van een Botanische Tuin moet in kunnen spelen op ontwikkelingen en veranderingen. In het geval van de Jochum-Hof, als te beschermen Gemeentelijk Monument, gaat het er om de cultuurhistorische en monumentale waarden te behouden en tegelijkertijd ontwikkelingen mogelijk te maken.

Veranderingen van de tuin

Aanleidingen tot veranderingen en ontwikkelingen zijn:

- bomen, heesters en planten kunnen doodgaan en moeten worden vervangen.
- nieuwe informatie over de historische inrichting en plantensortiment kan aanleiding geven tot veranderingen.
- nieuwe ontwikkelingen en ideeën moeten mogelijk zijn.
- gebouwen kunnen van functie veranderen waarbij wijzigingen noodzakelijk zijn.

Gezien zowel de historische waarden als de relatief kleine omvang van de Jochum-Hof zal het duidelijk zijn dat veranderingen alleen op kleine schaal mogelijk zijn, zonder de betekenis van de tuin geweld aan te doen.

Uit oogpunt van monumentenzorg dient behoud van de historische beplanting, de historisch waardevolle bebouwing en de historische aanleg en inrichting uitgangspunt te zijn. Wijzigingen dienen in overeenstemming te zijn met de voorwaarden in de gemeentelijke monumentenwet en de bijbehorende redengevende omschrijving.

Een algemene beperking bij de historische waardebeoordeling van de Jochum-Hof is dat uit de oudste periode nauwelijks archiefstukken over de aanleg en collecties van de tuin bekend zijn. De huidige waardebeoordeling is vastgesteld op grond van de schaarse documenten, mededelingen van vroegere tuinbetrokkenen/beheerders (m.n. Jan Mooren, Pierre Theunissen, Jacques Gommans en Willem Kempf) en op wat thans waarneembaar is en vergeleken kan worden met andere Botanische tuinen. Mogelijk kan nieuwe informatie in de toekomst de waardebeoordeling bijstellen. In ieder geval is verder historisch onderzoek, met name door interviews, aan te bevelen.

Natuurbescherming en ecologie

Uit oogpunt van natuurbeschermingwetgeving is de westelijke bakstenen muur aan de Maaszijde met begroeiing van de Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) van belang.

De Steenbreekvaren valt onder de Flora en Faunawet. Voor wijzigingen van de muur, waarbij deze varensoort beschadigd kan worden of verdwijnen, dient ontheffing aangevraagd te worden.

Steenbreekvaren (rechts op de foto), beschermd middels de Flora- en Faunawet.

Enkele andere planten in de Heemtuin die als soort in de Flora- en Faunawet zijn opgenomen, zoals de Jeneverbes en klokjessoorten (*Campanula* spp.), vallen buiten deze wet omdat ze geplant zijn en niet spontaan zijn gevestigd. Binnen de Flora en Faunawet geldt alleen de wilde spontane natuur.

De ecologische betekenis van de Jochum-Hof als geheel is beperkt. Een groot deel van de tuin en collecties bestaat uit exoten, die meestal weinig interessant zijn voor de inheemse insecten en andere ongewervelde dieren. De vele bomen, met name de oude Paterstuin, vormen wel een waardevol milieu voor o.m. broedvogels. De Heemtuin is een eldorado voor insecten. Rekening houdend met deze bestaande ecologische kwaliteiten, speelt de Jochum-Hof, samen met de andere kloostertuinen te Steyl een belangrijke rol in de ecologische hoofdstructuur van het Maasdal en de Maasterrassen.

Relatie met de andere kloostertuinen

Aan te bevelen is om binnen de Jochum-Hof aansluiting te zoeken met de andere kloostertuinen in Steyl en de geschiedenis van het kloosterdorp. Te denken valt b.v. aan een tuingedeelte met planten die iets met de erediens of het kloosterleven in Steyl te maken hebben, die bij de verschillende plechtigheden of vieringen van het kerkelijke jaar gebruikt werden. De Jochum-Hof kan vanuit die gedachte als een centraal punt functioneren voor kennis van kloostertuinen en een vertrekpunt zijn voor wandelingen en excursies naar de andere kloostertuinen. Mogelijk kan de Jochum-hof haar beheerstaken in die zin uitbreiden.

Korte en middellange termijn

Voor het beheer van de Jochum-Hof is het aan te bevelen om naast een korte en middellange termijnvisie, jaarlijks, bij voorkeur in het winterseizoen, een werkplan op te stellen. Zo'n werkplan kan door een bestuur of deskundigencommissie worden beoordeeld en zonodig aangevuld of gewijzigd. Uiteraard zullen er altijd doorlopend beslissingen genomen moeten worden, bijvoorbeeld na stormschade of plantsterfte. Een korte en middellange termijnvisie kan dan de leidraad zijn om beslissingen te nemen.

Als algemene beheersaspecten kunnen gelden:

- Behoud van de in cultuurhistorisch opzicht waardevolle inrichting (padenpatroon), vijvers; de cultuurhistorisch waardevolle bomen en heesters (op grond van de plantlijsten in de bijlage en de redengevende omschrijvingen van gebouwen en muren).
- Vervanging van cultuurhistorisch waardevolle bomen en heesters, bij sterfte, stormschade e.d., door de bestaande soorten en indien bekend van de cultivars.
- In de collectie van de kruidachtige planten zoveel mogelijk de soorten opnemen waarvan de oude naambordjes bewaard zijn gebleven, zie voorbeeld hiernaast.
- Behoud van de Steenbreekvaren in de oude tuinmuur langs de Maas (Heemtuingedeelte) vanwege de Flora en Faunawetgeving.
- Bij nieuwe ontwikkelingen aansluiting zoeken bij cultuurgeschiedenis van de overige kloostertuinen in Steyl en het Beschermd Dorpsgezicht.
- Nieuwe toevoegingen in schaal en maat laten aansluiten op de bestaande tuin.

Beheer per tuinonderdeel

Hieronder worden de beheersaspecten van de verschillende tuinonderdelen behandeld. Benadrukt moet hier worden dat onderstaande voorstellen en aanbevelingen niet bedoeld zijn als een kant en klaar inrichtingsplan, wel als een basis voor verdere inrichting en beheer. Adviezen voor de korte termijn zijn aangegeven met 'stap1', voor de langere termijn met 'stap 2' (resp. periode 2007-2010 en periode 2010-2020; zie pagina 16).

1. Maashoek

De "Maashoek" behoort tot de oudste delen van de Jochum-Hof . De basis van dit tuindeel is een **rotstuin of alpentuin**. De aanleg daarvan is, mede door herstellingen na twee watersnoodrampen, niet helemaal meer oorspronkelijk. Verder onderzoek naar de eerste aanleg kan aanleiding geven tot restauratie van de oorspronkelijke plantvakken en paden. Voor de historisch en monumentaal belangrijke bomen en heesters zie de lijst in de bijlage.

Verdwenen uit de oude collectie, maar inmiddels herplant, is o.a. de Judasboom. De historische kruidachtige beplanting is deels af te leiden uit de bewaard gebleven circa 150 exemplaren oude geëmailleerde naambordjes. Aan te bevelen is om deze naambordjes of beter kopieën daarvan, weer in de tuin terug te brengen. Wellicht zijn fotocollecties, met name die van Jacques Gommans, bruikbaar voor nadere reconstructie van de historische collectie en aanleg. In aanleg was de plantencollectie van de Maashoek geografisch geordend. Aan te bevelen is om de geografie als leidraad voor beplantingskeuzen te hanteren.

Een rotstuin is bedoeld als een open, in hoofdzaak zonnige tuin. Thans is dit tuingedeelte op enkele plaatsen te schaduwrijk, waardoor het karakter in het gedrang komt. Enkele aanbevelingen voor de korte en middellange termijn, om meer licht te krijgen, zijn *(vooraan tussen haakjes de boomnummers en achteraan de stappen volgens het stappenplan, zie kaarten pag. 15 en 16)*:

- Pinus peuce (2) vervangen (stap 2)
- Pinus cembra (1) vervangen (stap 2)
- Cotoneaster franchetii (32, 33) geregeld dunnen (stap 2)
- Acer japonica 'Aconitifolium' (34) inkorten (stap 2)

*Spannend
doorkijkje in
de coniferen-
collectie.*

Speciale aandacht vraagt de **Coniferencollectie**. Dit tuinonderdeel is bedoeld als een dwergconiferencollectie. Deze inmiddels circa 70 jaar oude beplanting is deels uitgegroeid tot grotere bomen en deels aangevuld met nieuwe coniferencultivars. De collectie is van wezenlijke betekenis voor de geschiedenis van de tuin. Door de dichte en donkere beplantingsgroep is er een interessant en spannend contrast ontstaan met de lichtere tuindelen er omheen. Geleidelijke vervanging van de aanwezige cultivars is echter onvermijdelijk in de toekomst. Enkele aanbevelingen voor de korte en middellange termijn:

- *Picea glauca* 'Conica' (19) met veel dood hout vervangen (*stap 1*)
- *Chamaecyparis obtusifolius* 'Filicoides' (22) met dode takken vervangen (*stap 1*)
- *Pseudolarix amabilis* (*ten zuiden van nr. 27, niet cultuurhistorisch van belang*) verwijderen (*stap 2*)
- *Chamaecyparis pisifera* 'Filifera' (27): grote stam weghalen, zodat kleinere compacte boom overblijft (*stap 1*)
- *Picea orientalis* 'Aurea' (31): vervangen (*stap 2*)
- *Picea orientalis* (30) vervangen (*stap 2*)

Belangrijk is om in het coniferendeel van de tuin met schaduwverdragende ondergroei te werken.

Picea glauca "conica" met dode takken vervangen binnen 2 jaar.

2. Oude voortuin

De Oude voortuin behoort tot de oudste tuindelen uit de jaren '30. Het tuingedeelte is bedoeld als een soortenrijke tuin om de variatie aan plantensoorten aanschouwelijk te maken. De in historisch opzet belangrijkste en monumentale bomen en struiken zijn in de bijlage opgesomd.

De oorspronkelijke planten en kruidenbegroeiing is deels af te leiden uit de bewaard gebleven plantennaambordjes en fotocollecties.

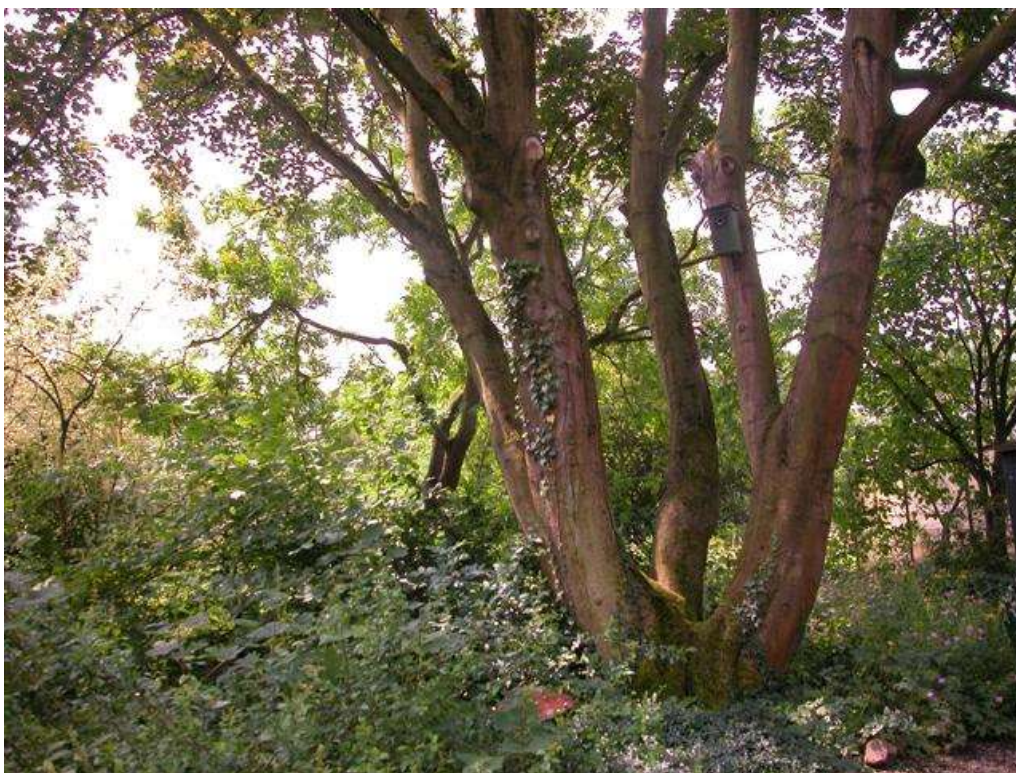
Op korte termijn heeft dit tuindeel geen ingrijpende wijzigingen. Op middellange termijn zullen te grote bomen moeten worden opgesnoeid of vervangen:

- *Chamaecyparis pisifera* 'Filifera Aurea' (36) vervangen (stap 2)
- *Chamaecyparis obtusa* 'Tetragona Aurea' (38) vervangen (stap 2)
- *Thuja orientalis* 'Elegantissima' (39): vervangen (stap 2)

Binnen de Oude voortuin is vrij recent (circa 1995) een bamboecollectie aangeplant. Deze collectie heeft voor de tuin geen speciale historische waarde. Een nadeel is het onderhoud ervan vanwege het sterke uitstoelingsvermogen van sommige bamboesoorten. Indien wenselijk kan de plaats van de bamboecollectie op andere wijze, meer in de sfeer van de Botanische tuin of kloostertuinen (zie hierboven), worden ingevuld. Ook kan de oorspronkelijke invulling, voor zover te achterhalen, weer worden teruggebracht,

3. Achtertuin

De Achtertuin is sfeervol en valt op door een aantal bijzondere en monumentale bomen. Op korte en middellange termijn zijn geen belangrijke veranderingen noodzakelijk. Aanbevolen wordt om de *Acer platanoides* 'Faassens Black' (101) iets in te korten (stap 2). De gestorven *Cornus kousa* (116) dient vervangen te worden door dezelfde soort (stap 1).

Acer platanoides cv 'Faassens Black' in de Achtertuin.

Niet van historisch belang voor de Jochum-Hof zijn de rozen- en rododendronperken die aansluiten op de Oude voortuin. De rozenperken hebben op hun beurt weer een heidetuin vervangen, die eveneens niet van specifiek belang was. Indien wenselijk kunnen de perken van de rozen-, rhododendron- en hydrangea-collectie op andere wijze, meer in de sfeer van de Botanische tuin of kloostertuinen, worden ingevuld. Ook kan de oorspronkelijke invulling, voor zover te achterhalen, weer worden teruggebracht. Op zich past het idee van een rozentuin wel in de totale sfeer van de Jochum-Hof. Gedacht zou ook kunnen worden aan een invulling met meer oude rozensoorten en rozen die binnen de geschiedenis van kloosters vallen.

*De Achtertuin met rozen- en rododendrongedeelte.
Fraai, maar weinig historische waarde voor de tuin.*

De **plantenkas** heeft nog een deel van de oude collectie uit de tijd van Pater Jochum behouden. Het betreft de oudere en monumentale kasplanten uit de mediterrane klimaatzone. Ze hebben een zeer attractieve waarde voor de Jochum-Hof. Een inventarisatie van deze oudere collectie moet nog plaats vinden. Voor de kasplanten-collectie kan aansluiting gezocht worden bij soorten die in het leven en werken van de kloostergemeenschap te Steyl een rol spelen of hebben gespeeld.

De plantenkas zelf is door de laatste renovatie zo ingrijpend gewijzigd dat hij niet meer van historische waarde is voor de Jochum-Hof. Aanbevolen wordt om de kas in z'n geheel te vervangen. Een nieuwe kas kan uit energieoogpunt zuiniger zijn. Wenselijk is om de huidige maat en schaal van de kas daarbij te handhaven. De maat ervan past goed in de relatief kleine Botanische Tuin. Wellicht zijn er in de toekomst mogelijkheden voor subsidie op zonnecollectoren, zodat de hoge verwarmingskosten, gedrukt kunnen worden.

Monumentale planten bij de entree van de kas. De kas is in de jaren '90 van de vorige eeuw nagenoeg geheel vervangen door een nieuwe opbouw.

4. Paterstuin

De Paterstuin is het oudste tuingedeelte van de Jochum-Hof. Hier staan de oudste en meest monumentale bomen (zie bijlage). Belangrijk is om het oudere bomenbestand, zowel om historische redenen als vanwege het attractieve karakter, zo lang mogelijk te handhaven. Tenzij zich calamiteiten voordoen, kunnen de bomen nog een aantal decennia of langer mee. Bomen als Tulpenboom, Paardenkastanje, Winterlinde, Zilveresdoorn en Es, behoren tot de boomsoorten die zeer oud kunnen worden. Geregelde controle is, ook vanwege gevaar voor bezoekers, wenselijk. Graafwerkzaamheden in de bodem, ook buiten de muren van de Jochum-Hof, dienen rekening te houden met de wortelzone van de bomen en daarmee met de vitaliteit ervan.

Door het grote aantal oudere bomen is de Paterstuin te schaduwrijk geworden. Aan te bevelen is om een dunning uit te voeren. Een aantal jonge bomen en heesters die weinig historische waarde hebben in het Paterspark zouden verwijderd kunnen worden zoals Rode paardenkastje, Beuk, Krulhazelaar, Eenstijlige meidoorn en Sneeuwbes (*stap 1*). Afhankelijk van de inrichtingskeuze kunnen een of meer Californische cypressen worden verwijderd.

Aan de westzijde, grenzend aan Kruidentuin, is een strook met vrij jonge aanplant waaronder Azalea's en Rozen. Aanbevolen wordt om deze om te vormen tot een beplantingsstrook die meer aansluit op het parkbosachtig karakter van het Paterspark (*stap 1*).

*Indrukwekkende stamvoet van de Tulpenboom in de Paterstuin.
De boom dateert nog uit de tijd van de villatuin, vóór de komst van de paters.*

Een interessant aspect van de Paterstuin is het zogenaamde 'Tiglientuingedeelte'. Het betreft een collectie planten, heester en bomen die als fossiel in het Tiglien-tijdperk, een warme periode in de geologische geschiedenis op het einde van het Tertiair, bekend zijn. De planten en bomen zijn gegroepeerd rond een langwerpige vijver die een oude Maasarm moet suggereren. Ofschoon het globale historische beeld nog herkenbaar is is de Tiglientuin al jaren verwaarloosd. Er zijn soorten toegevoegd die niet in het concept passen. Aan te bevelen is om een restauratieplan voor de Tiglientuin te maken. Sfeervol in het concept is de Gewone vleugelnoot. Een nadeel van deze boomsoort is echter zijn sterke uitstoelingsvermogen. Geadviseerd wordt om één van de twee vleugelnooten (100) weg te halen (stap 1). Het exemplaar vlak aan het water dient gehandhaafd te blijven. Een blijvende aandacht zal zijn om de opslag van de vleugelnoot jaarlijks weg te halen. Soorten die in aanmerking komen voor de restauratie van de Tiglientuin worden genoemd in Jochum-Hof Steyl, Cultuurhistorisch Drieluik (Denessen, Klück en Maes, 2005) en in Wood-remains from de Lower Pleistocene of Tegelen (Burgh, van der, 1974) (stap 2). Zie ook de lijst van Tiglien-planten in Bijlage 5. Op langere termijn kan het interessant zijn een meer volledige Tiglientuin op grotere schaal elders in het Kloosterdorp aan te leggen.

Enorme uitbreiding van wortelopslag van de vleugelnoot in de Paterstuin.

5. Begraafplaatsje

Het begraafplaatsje heeft cultuurhistorische betekenis voor de kloostergeschiedenis. De beplanting heeft een viertal heesters die cultuurhistorisch van betekenis is. Geregelde snoei en enige dunning is noodzakelijk om het karakter van de plek in stand te houden.

Begraafplaatsje met namenbord en oude heesterbeplanting

6. Kruidentuin

De Kruidentuin uit 1973, behoort niet tot de historische opzet van de Jochum-Hof. Dit tuingedeelte past echter uitstekend in het geheel, en wordt door bezoekers ook zeer gewaardeerd.

Wellicht kan overwogen worden om de collectie van de kruidentuin nog meer in de sfeer van de kloostertuinen en het gebruik van kruiden in het kloosterleven in te vullen.

7. Heemtuin

De Heemtuin uit 1973 behoort niet tot de historische opzet van de Jochum-Hof. De Heemtuin met voorbeelden van diverse vegetatietypen in midden-Limburg is in zijn soort buitengewoon goed geslaagd en een waardevolle aanvulling op de educatieve en ecologische rol van de Jochum-Hof.

Heemtuin met akkervegetatie.

Ook uit oogpunt van onderwijs en educatie past dit tuingedeelte goed in de totale opzet. Aanbevolen wordt het huidige beheer voort te zetten. De in 2005 ingebrachte collectie autochtone inheemse rozen dient beter vrijgesteld te worden. De condities voor de aanwezige muurvegetatie zou verbeterd kunnen worden in combinatie met informatie over het beheer van muurflora op oude muren, en de Flora- en Faunawetgeving. De muur aan de Maaszijde, maar ook andere muren bieden genoeg mogelijkheden om muurvegetatie uit te breiden. Aanbevolen wordt om alleen autochtone planten te benutten zowel voor de Heemtuin als bij eventuele introductie van nieuwe muurplantensoorten.

Muurbegroeiing met o.a. Muurleeuwenbek op de vroeg 18^e eeuwse, mogelijk nog 17^e eeuwse, in kalkspecie gemetselde tuinmuur.

Rode dophei in de heemtuin: karakteristieke soort van Midden-Limburg.

4. Stappenplan

Samenvattend kan voor het beheer van de Jochum-Hof een stappenplan worden uitgezet voor een “Korte termijn” (*stap 1*) en een “Middellange termijn” (*stap 2*). In de praktijk hoeven deze perioden niet helemaal gescheiden gehanteerd worden. Belangrijk en urgent blijft het lopende normale onderhoud van de tuin, dat hier buiten beschouwing blijft.

Algemene beheersuitgangspunten:

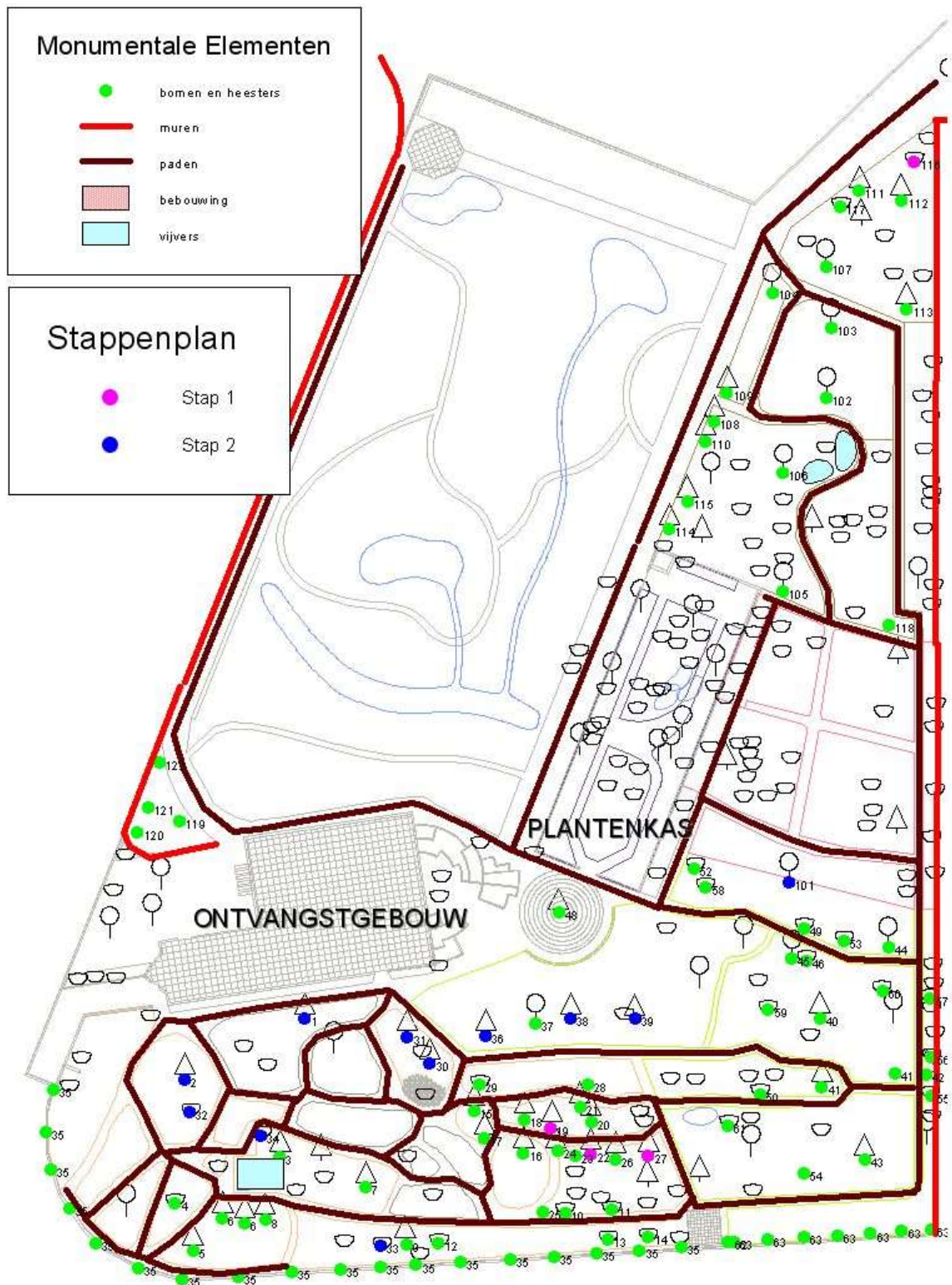
1. Vanwege het karakter en de toekomstige status van de tuin is de cultuurhistorische waarde van prioritair belang. Onderzoek naar de cultuurhistorie van de tuin kon tot nu toe slechts in beperkte mate plaats vinden. Van belang is dat historisch onderzoek van de Jochum-Hof wordt gestimuleerd en met name het ‘Oral-history’ aspect. Nieuwe historische gegevens over de oorspronkelijke inrichting en sortiment kunnen aanleiding geven tot nieuwe inzichten en veranderingen.
2. Jaarlijks tuin-werkplan opstellen voor de lopende zaken.
3. Een deskundigenteam benoemen dat creatief meedenkt over ontwikkelingen in en rond de Jochum-Hof, het jaarlijkse werkplan beoordeeld en het stappenplan bewaakt.

Stap 1 - Korte termijn (periode 2007-2010).

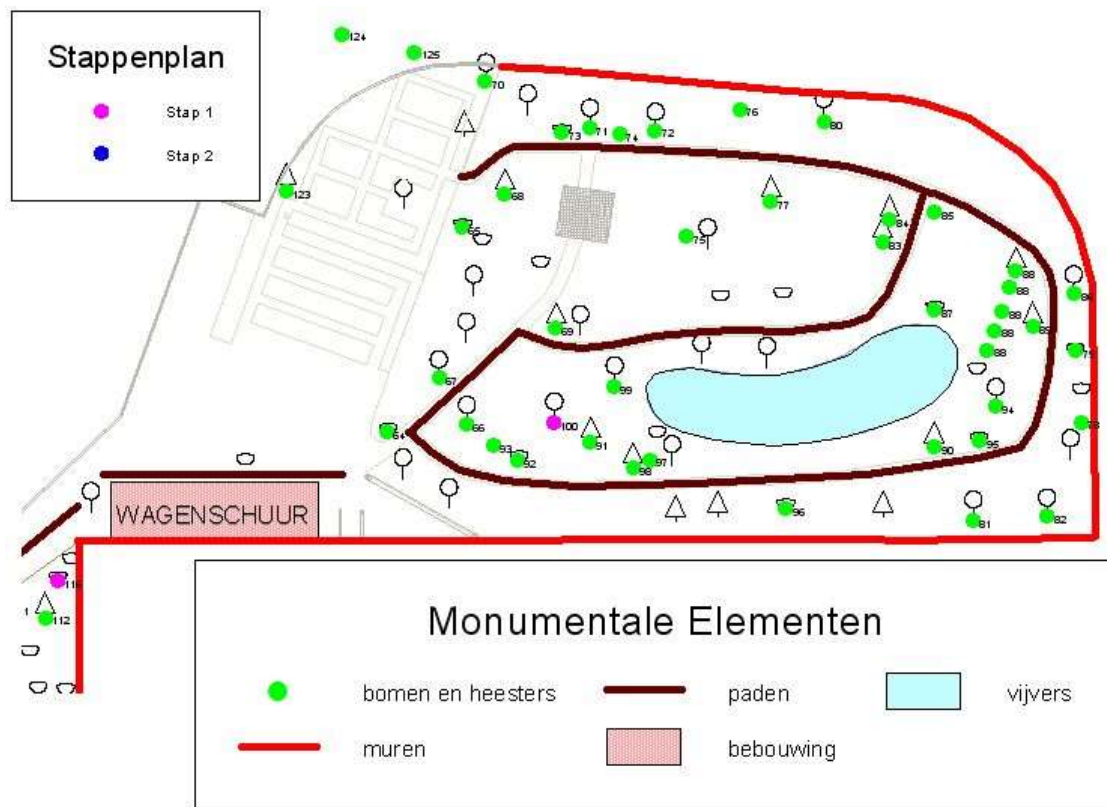
- In de komende drie jaar is het van belang meer licht te brengen in de Maashoek en de Oude voortuin volgens eerder genoemde voorstellen.
- Vervanging van de kas is wenselijk.
- Een onderhoudsbeurt van de Paterstuin in combinatie met dunning en herstel en een nieuwe opzet van de Tiglientuin. Verwijderen van een van de Vleugelnoten.
- Kleinschalig herstel van de tuinmuur aan de Maaszijde kan in deze periode plaats vinden.
- Eventueel kunnen waar mogelijk of wenselijk tuingedeelte die niet van historisch belang zijn, zoals de bamboeperken en rhododendron-rozenperken, omgevormd worden. Te denken valt aan restauratie naar oorspronkelijke inrichting of inrichtingen waarbij aansluiting wordt gezocht naar de andere kloostertuinen.
- De mogelijkheid onderzoeken connecties te leggen met de andere kloostertuinen in het Beschermd Dorpsgezicht van Steyl. Gedacht kan worden aan gecombineerde excursies en educatieve projecten en aan uitbreiding van de toegankelijkheid van de andere kloostertuinen.

Stap 2 - Middellange termijn (periode 2010-2020)

- Vervanging van een aantal grotere, deels cultuurhistorisch waardevolle, bomen verspreid in de tuin door dezelfde soorten of (indien bekend) cultivars.
- In deze periode kan de tuin, op grond van de dan aanwezige kennis, gerestaureerd worden. Padenpatroon en sortiment kunnen meer historisch verantwoord verbeterd worden.
- De aansluiting met andere kloostertuinen in Steyl verder realiseren. Hierbij vindt ook uitbreiding plaats van de beheerstaken. Voor een grotere Tiglientuin elders in het Kloosterdorp kan een plek gevonden worden. Zie ook het hierna geschetste toekomstperspectief.

Beheervisie Jochum-hof

5. Toekomstperspectief

Als Botanische Tuin is de Jochum-Hof bijzonder geslaagd te noemen en zeker aantrekkelijk voor bezoekers en educatieve projecten. Een goed beheer met zorg voor de unieke cultuurhistorische elementen is daarbij voor de hand liggend. In het kader van Botanische Tuinen en Arboreta in ons land, is de betekenis van de Jochum-Hof echter beperkt. Diverse andere Botanische Tuinen hebben zeker meer te bieden op grond van hun historie, collectie of omvang. Maar ook deze tuinen hebben moeite om voldoende publiek te trekken en zich financieel overeind te houden.

Het belangrijkste aspect voor het beheer van de Jochum-Hof is de samenhang met de andere kloostertuinen, binnen het Bescher md Dorpsgezicht Steyl. Een meer algemeen thema "*de kloostertuinen van Steyl*" kan vanwege de exclusiviteit een bijzondere betekenis en een grotere, en mogelijk landelijke, aantrekkingskracht krijgen op het publiek. Met name de op loopafstand van de Jochum-Hof gelegen tuinen van het voormalige Sint Josephklooster, het St. Gregorklooster en St. Michaelklooster (bij de v.m. drukkerij en werkplaatsen) zouden als eerste voor een gemeenschappelijk project in aanmerking komen. Restauratie en herstel van de terrassentuin van het v.m. St. Josephklooster is daarbij urgent, evenals het herstel van de oude kassen van het St. Gregorklooster. De tuinrestanten van het St. Josephklooster behoren tot de meest verrassende, mede ook door de terrassenstructuur en de uitzichten over de Maas en de Aalsbeek.

Een ander, mogelijk exclusief en publiekstrekkend, aspect kan de inrichting van een Tiglientuin zijn. Het Tiglien-tijdperk (circa 2,4-1,8 miljoen jaar geleden) was de laatste warmteperiode vóór het tijdperk van de reeks van ijstijden en tussenijstijden (het Pleistoceen). Met de talrijke fossielen uit de plaatselijke Tegelse kleilagen is er veel kennis over de natuur uit die tijd. Juist in onze tijd met de vele discussies over klimaatsveranderingen, is deze kennis extra interessant.. Binnen de Jochum-Hof kan een kleine Tiglientuin gerealiseerd, en deels hersteld worden. Daarnaast kan echter ook gedacht worden aan de opzet van een grote Tiglientuin, waarvoor binnen de andere kloostertuinen genoeg ruimte aanwezig is.

De Jochum-Hof kan bij dat alles een centrale rol spelen, als uitgangspunt en pleisterplaats.

Ofschoon dit rapport zich beperkt tot de Jochum-Hof is het goed en wellicht noodzakelijk bovenstaande er bij te betrekken.

6. Literatuur

- Boom, B.K. e.a., 2000. Nederlandse Dendrologie. Ede.
Burgh, J. van der, 1974. Wood-remains from the Lower Pleistocene of Tegelen (The Netherlands). Scripta Geologica 25, Leiden.
Denessen, Roy, Bart Klück en Bert Maes, 2005. Jochum-Hof Steyl; Cultuurhistorische Drieluik. Venlo.
Denessen, Roy en Bert (N.C.M.) Maes, 2007. Redengevende omschrijving Botanische Tuin De Jochum-Hof van Steyl. Venlo.
Maes, Bert (N.C.M.), en Emma van den Dool, 2005. Beschermd Dorpsgezicht Steyl; een cultuurhistorische beschrijving van de groenelementen. Ecologisch Adviesbureau Maes, Utrecht.

Bijlage 1: Lijst van cultuurhistorisch waardevolle bomen en heesters

Toelichting: *Waardecategorie:* A: zeer waardevol, B: waardevol, C: vrij waardevol. De waarden zijn vastgesteld op grond van hun zeldzaamheid, ouderdom en cultuurhistorische betekenis.

Zeldzaamheid (landelijk): zzz: zeer zeldzaam, zz: zeldzaam, z: vrij zeldzaam, a: algemeen, aa: zeer algemeen, ? onbekend (volgens Boom, 2000). De herkomst duidt op de streek of land van oorsprong. Introductie duidt op de eerste invoer in Nederland of omliggende landen voor zover bekend (volgens Boom, 2000).

OVERZICHT MONUMENTALE BOMEN- EN HEESTERLIJST

nr. kaart	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	plant-datum	waarde categorie	zeldzaamheid	herkomst	introductie
MAASHOEK							
1	<i>Pinus cembra</i>	Alpenden, Arve	1960	B	z	NO.Eur.,N.Az.	1746-Eng.
2	<i>Pinus peuce</i>	Balkan-den	1950	A	z	Balkan	1863-D.
3	<i>Metasequoia glyptobostroides</i>	Chinese moerascipres	1975	B	a	Z. en W. China	1947
4	<i>Styrax japonicus</i>	Japanse storaxboom	1935	A	z	China,Japan	1862-Eng.
5	<i>Abies concolor</i>	Colorado zilverspar	1960	C	a	W. VS	1851-Eng.
6	<i>Thuja plicata</i>	Reuzenlevensboom	1934	A	a	W.NAm.	1853-Eng.
7	<i>Pinus mugo</i> var. <i>mugo</i> (cv. <i>mughus</i>)	Bergden	1934	A	a	Eur. Bergland	1838-Eng.
8	<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	1950	B	aa	Europa	oudheid
9	<i>Thuja occidentalis</i> 'Globosa'	Westerse levensboom cv.	1960	C	?	O.NAm.	1875-Eng.
10	<i>Aucuba japonica</i> 'Longifolia'	(Japanse aucuba cv.)	1950/60	C	z	Japan	1856-N.
11	<i>Aucuba japonica</i> 'Variegata'	(Japanse aucuba cv.)	1950/60	C	z	Japan	1783-Eng.
12	<i>Corylus avellana</i> 'Contorta'	(Krulhazelaar)	1934	A	a	(Europa)	1863-Eng.
13	<i>Rhus typhina</i>	Fluweelboom	1950	C	a	C.en O.NAm.	1622-Fr.
14	<i>Rhus glabra</i> 'Laciniata'	(Aziijnboomsoort cv.)	1950	C	z	N.Am.	1862-Fr.

Beheervisie Jochum-hof

15	Cryptomeria japonica 'Jindai' ('Jindai Sugi').	Japanse cipres cv.	1950	A	?	(China en Japan)	1932-N.
16	Chamaecyparis lawsoniana 'Columnaris' (glauca)	Californische cypres cv.	1950	B	?	(NW.VS)	1940-N
17	Taxus baccata 'Fastigiata'	Ierse taxus	1934	B	a	(Europa)	1780-Ierl.
18	Cephalotaxus harringtoniana cv. Drupacea	Knoptaxussoort	1934	A	z	(China-Japan)	1829-N.
19	Picea glauca 'Conica'	Witte spar cv.	1934	A	zz	N-NO-NAm.	1904-VS
20	Abies koreana	Koreaanse zilverspar	1960	C	z	Korea	1905-Fr.
21	Picea abies 'Repens'	Fijnspar cv.	1960	C	z?	(Europa)	1898-Fr.
22	Chamaecyparis obtusa 'Filicoides'	Hinokicypres cv.	1934	A	z	(Japan)	1861-Eng.
23	Chamaecyparis obtusa 'Nana Gracilis'	Hinokicypres cv.	1934	A	z	(Japan)	1870-Eng.
24	Chamaecyparis obtusa 'Pygmaea'	Hinokicypres cv.	1934	A	z	(Japan)	1861-Eng.
25	Chamaecyparis pisifera 'Plumosa Compressa'	Japanse cypres cv.	1934	A	?	(Japan)	?
26	Chamaecyparis lawsoniana 'Minima Glauca'	Californische cypres cv.	1934	A	?	(NW.VS)	?
27	Chamaecyparis pisifera 'Filifera'	Japanse cypres cv.	1934	A	?	(Japan)	1861-Eng.
28	Viburnum davidii	(Sneeuwbal)	1950	B	z	W-China	1904-Eng
29	Magnolia liliflora 'Nigra'	(Lelie beverboom)	1950/60	C	z	(China)	1861-Eng (1790)
30	Picea orientalis	Kaukasische spar	1950/60	C	a	Kauk., Kl.Az.	1822-D.
31	Picea orientalis 'Aurea'	Kaukasische spar cv.	1950/60	B	z	(Kauk. Kl.Az.)	1873-D.
32	Cotoneaster franchetii	(Dwergmispel)	1934/50	B	a	W.China	1889-Fr.
33	Cotoneaster franchetii	(Dwergmispel)	1934/50	B	a	W.China	1889-Fr.
34	Acer japonica 'Aconitifolium'	Japanse esdoorn cv.	1950	C	zz	(Japan)	1898-Eng.
35	Carpinus betulus	Haagbeuk	1950	A	aa	Europa/W.Az.	lang in cultuur

Beheervisie Jochum-hof

OUDE VOORTUIN							
36	Chamaecyparis pisifera 'Filifera Aurea'	Japanse cypres cv.	1950	B	?	(Japan)	1889-Eng.
37	Pyrus salicifolia 'Pendula'	Wilgbladige peer cv.	1960	C	zz	(Balkan/W.Az.)	1780-Eng.
38	Chamaecyparis obtusa 'Tetragona Aurea'	Hinokicypres cv.	1950	B	z	(Japan)	1871-Eng.
39	Thuja orientalis 'Elegantissima'	Oosterse levensboom cv.	1950	B	z	(China-Korea)	1858-Eng.
40	Torreya californica	(Notemuskaatboom)	1934	A	zz	Calif.	1851-Eng.
41	Abies pinsapo	Spaanse zilverspar	1934	A	zz	Z.Spanje	1837-Fr.
42	Cupressus arizonica 'Glaucua'	Amerikaanse cypres cv.	1950	B	zz	Z.VS.	1880-VS
43	Ginkgo biloba	Japanse noteboom	1934	A	a	China	1770-Utrecht
44	Maclura pomifera	Osageboom	1934/50	B	z	C.VS.	1818 VS.
45	Cornus mas 'Variegata'	Gele kornoelje cv.	1934/50	B	?	(Eur./W.Az.)	1838-Eng.
46	Calycanthus floridus	(Specerijstruik)	1934/50	B	zz	O.Nam.	1726-Eng.
47	Koelreuteria paniculata	(Chinese lampionboom)	1934/50	B	z	O.Az.	1750-Fr.
48	Ginkgo biloba 'Horizontalis' ('Pendula')	Japanse noteboom cv.	1958	A	zz	(China)	(1770-Utrecht)
49	Aesculus parviflora	Herfstpaardenkastanje	1950	B	z	ZO.VS.	1786-Eng.
50	Berberis gagnepainii	(Zuurbes)	1950	C	a	W.China	1904-Eng.
51	Berberis verruculosa	(Zuurbes)	1950	C		W.China	1904-Eng.
52	Cornus florida	(Amerikaanse kornoelje)	1950	B	z	C.O.Nam.	1731-Eng.
53	Euonymus alatus	(Kardinaalsmuts)	1950	C	a	O.Az.	1856-N.
54	Euonymus fortunei 'Vegetus'	(Kardinaalsmuts)	1934/50	B		Japan	(1907-VS)
55	Ficus carica	Vijgenboom	1950	B	z	Medit.	oudheid
56	Ficus carica	Vijgenboom	1950	B	z	Medit.	oudheid
57	Ficus carica	Vijgenboom	1950	B	z	Medit.	oudheid
58	Halesia carolina	Sneeuwkllokjesboom	1950	B	zz	ZO.VS.	18e eeuw Eng.?
59	Osmanthus heterophyllus	(Osmanthus)	1950	C	z	Japan	1843-N
60	Rosa omeiensis 'Pteracantha'	(Roos)	1950	C	zz	(W.China)	1900-Fr.

Beheervisie Jochum-hof

61	Corylopsis spicata	(Schijnhazelaar)	1934/50	A	z	Japan	1856-N.
62	Wisteria sinensis	(Blauwe regen)	1950	B	aa	China	1816-Eng.
63	Carpinus betulus	Haagbeuk	1950	A	aa	Eur./W.Az.	lang in cultuur
PATERSPARK							
64	Corylus avellana	Gewone hazelaar	1935	B	aa	Europa	oudheid
65	Corylus avellana	Gewone hazelaar	1935	B	aa	Europa	oudheid
66	Tilia cordata	Hollandse linde	1950	C	a	(Europa)	17e eeuw-N.?
67	Tilia cordata	Hollandse linde	1950	C	a	(Europa)	17e eeuw-N.?
68	Thuja plicata	Reuzenlebensboom	1935	B	a	W.NAM.	1853-Eng.
69	Chamaecyparis lawsoniana	Californische cypres	1920	B	aa	NW.VS.	1854-Eng.
70	Acer saccharinum	Witte esdoorn (Zilveresd.)	1799/50	A	a	C.O.Nam.	1725-Eng.
71	Acer pseudoplatanus 'Purpureum'	Gewone esdoorn cv.	1920	B	?	(Eur.W.Az.)	1828-Eng.
72	Acer pseudoplatanus 'Purpureum'	Gewone esdoorn cv.	1950	C	?	(Eur.W.Az.)	1828-Eng.
73	Ilex aquifolia	Hulst	1920	A	aa	W.Eur.	oudheid
74	Ilex aquifolia	Hulst	1920	A	aa	W.Eur.	oudheid
75	Ilex aquifolia	Hulst	1920	A	aa	W.Eur.	oudheid
76	Buxus sempervirens	Palmboompje	1920	A	aa	Medit.	oudheid
77	Larix kaempferi	Japanse lariks	1935	B	aa	Japan	1861-Eng.
78	Ilex aquifolia	Hulst	1935	B	aa	W.Eur.	oudheid
79	Ilex aquifolia	Hulst	1935	B	aa	W.Eur.	oudheid
80	Fraxinus excelsior	Gewone es	1900/35	A	aa	Eur. W.Az.	lang in cultuur
81	Fraxinus excelsior	Gewone es	1880	A	aa	Eur. W.Az.	lang in cultuur
82	Aesculus hippocastanea	Witte paardenkastanje	1799/1850	A	aa	Balkan	1557
83	Chamaecyparis lawsoniana	Californische cypres	1935	B	aa	NW.VS.	1854-Eng.
84	Chamaecyparis pisifera 'Plumosa'	Japanse cypres cv.	1935	B	?	Japan	1861 Eng.
85	Tilia cordata	Hollandse linde	1950	C	a	(Europa)	17e eeuw-N.?
86	Tilia x europaea	Hollandse linde	1880	A	a	(Europa)	17e eeuw-N.?
87	Corylus avellana	Gewone hazelaar	1935	B	aa	Europa	oudheid
88	Taxus baccata	Gewone taxus	1935	A	aa	Europa	oudheid
89	Taxus baccata	Gewone taxus	1935	A	aa	Europa	oudheid

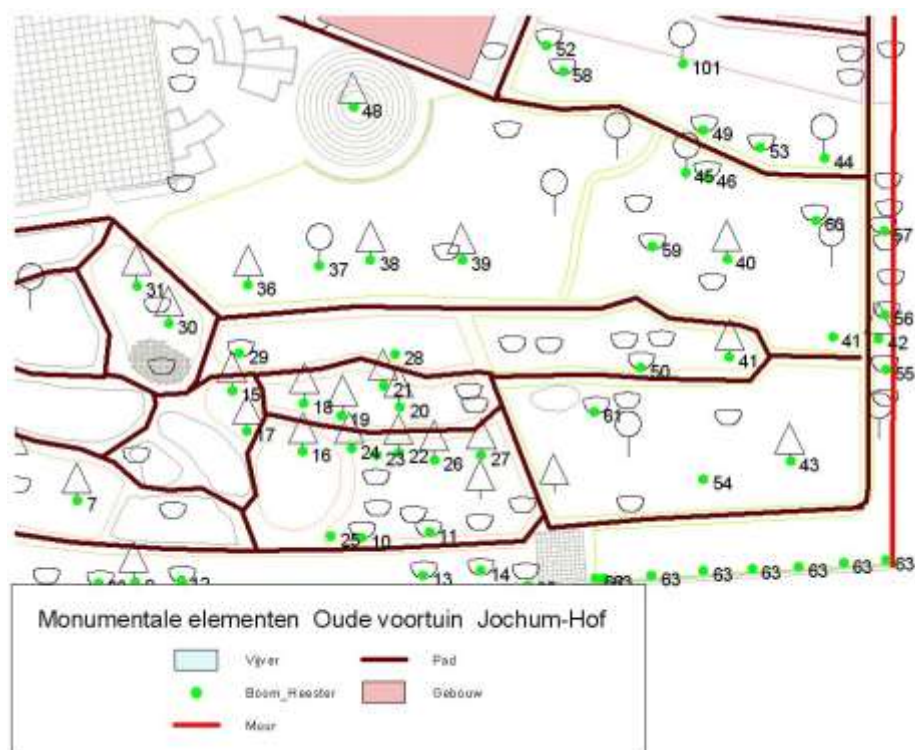
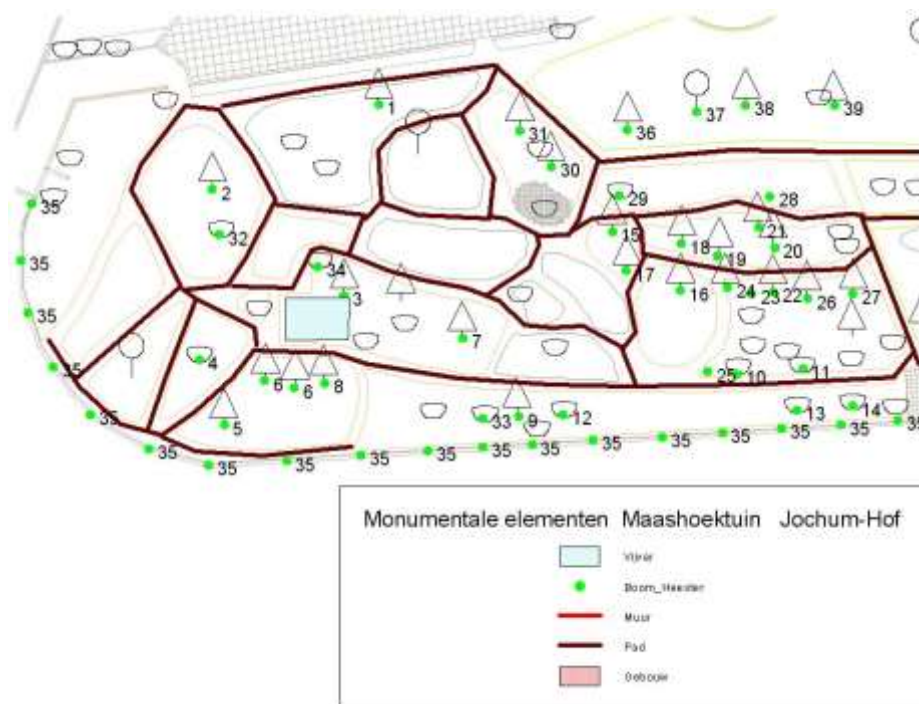
Beheervisie Jochum-hof

90	<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	1950	C	aa	Europa	oudheid
91	<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	1935	A	aa	Europa	oudheid
92	<i>Rhododendron ponticum</i>	Pontische rhododendron	1935	B	aa	Z.Eur. Kl.Az.	1763-Eng.
93	<i>Rhododendron ponticum</i>	Pontische rhododendron	1935	B	aa	Z.Eur. Kl.Az.	1763-Eng.
94	<i>Liriodendron tulipifera</i>	Tulpenboom	1799	A	a	O.VS.	1663-Eng.
95	<i>Buxus sempervirens</i>	Palmboompje	1850/1880	A	aa	Medit.	oudheid
96	<i>Staphyllea colchica</i>	(Pimpernoot)	1930/50	A	z	Kauk.	1855-Fr.
97	<i>Staphyllea colchica</i>	(Pimpernoot)	1930/50	A	z	Kauk.	1855-Fr.
98	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	Californische cypres	1935	B	aa	NW.VS.	1854-Eng.
99	<i>Pterocarya fraxinifolia</i>	Gewone vleugelnoot	1976	A	a	Kauk. Oriënt.	1782-Eng.
100	<i>Pterocarya fraxinifolia</i>	Gewone vleugelnoot	1976	A	a	Kauk. Oriënt.	1782-Eng.
ACHTERTUIN							
101	<i>Acer platanoides</i> 'Faassen's Black'	Noorse esdoorn cv.	1950	A	zz	(Eur. Kauk.)	1936-B
102	<i>Davidia involucrata</i>	Vaantjesboom	1962	B	z	W.China	1906-Eng.
103	<i>Gymnocladus dioica</i>	Doodsbeenderenboom	1962	B	zz	C.O.VS	1748-Eng.
104	<i>Broussonetia papyrifera</i>	(Papiermoerbe)	1962	B	z	China, Japan	1751-Eng.
105	<i>Liquidambar styraciflua</i>	Amberboom	1962	B	a	O. C.VS, Mex.	1640-N.
106	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Tortuosa'	Robinia cv. (Valse acacia)	1962	B	zz	(C.O.VS_	1813-Fr.
107	<i>Ptelea trifoliata</i>	Lederboom	1962	B	z	O.Nam.	1704-Eng.
108	<i>Cupressus sempervirens</i>	Italiaanse cypres	1962	B	zz	Medit.	oudheid
109	<i>Picea abies</i> (cv?)	Fijnspar cv?	1962	C	?	(Europa)	?
110	<i>Picea abies</i> 'Nidiformis'	Fijnspar cv.	1962	C	?	(Europa)	1900-D.
111	<i>Pinus leucodermis</i> (P.heldreichii var. leucodermis)	(Slangenhuiden)	1962	B	z	Balkan	1865-Oost.
112	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	Mammoetboom	1962	B	z	Calif.	1853-Eng.
113	<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata Aureomarginata'	Ierse taxus cv.	1962	B	?	(Europa)	1880-Eng.
114	<i>Taxus cuspidata</i> 'Nana'	(Chinese taxus cv.)	1962	B	z	O.Az.	1866-N.

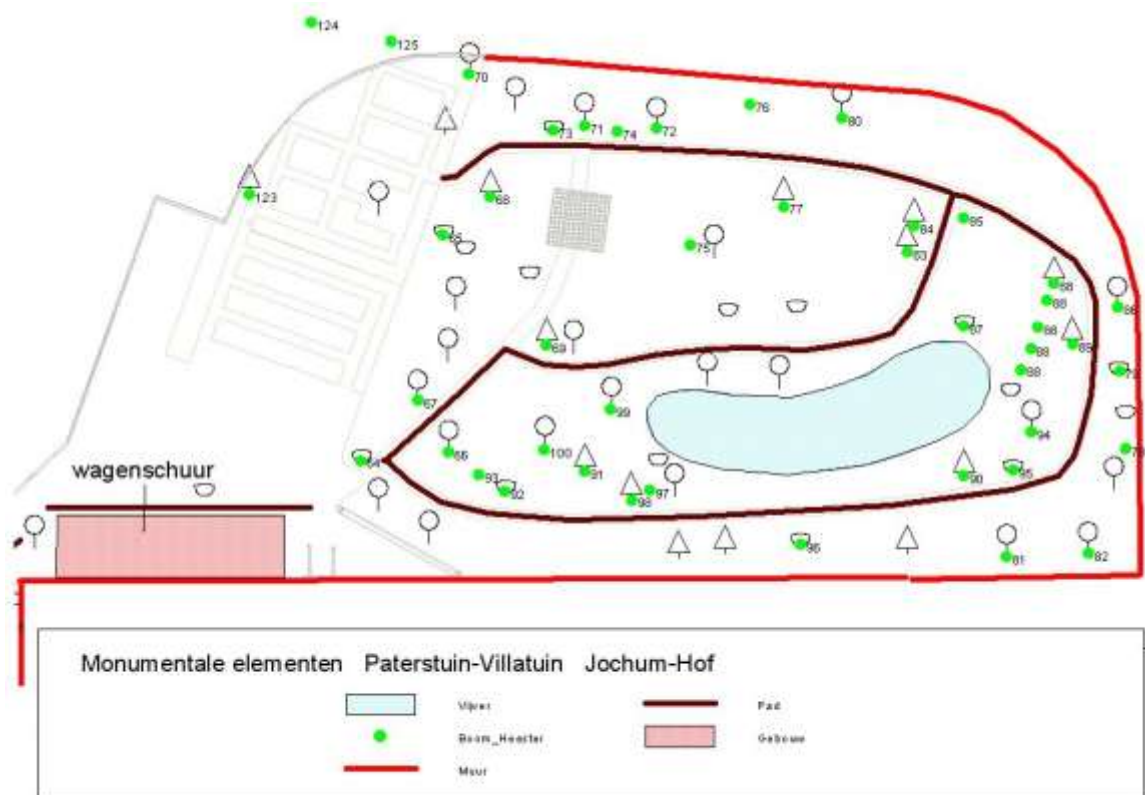
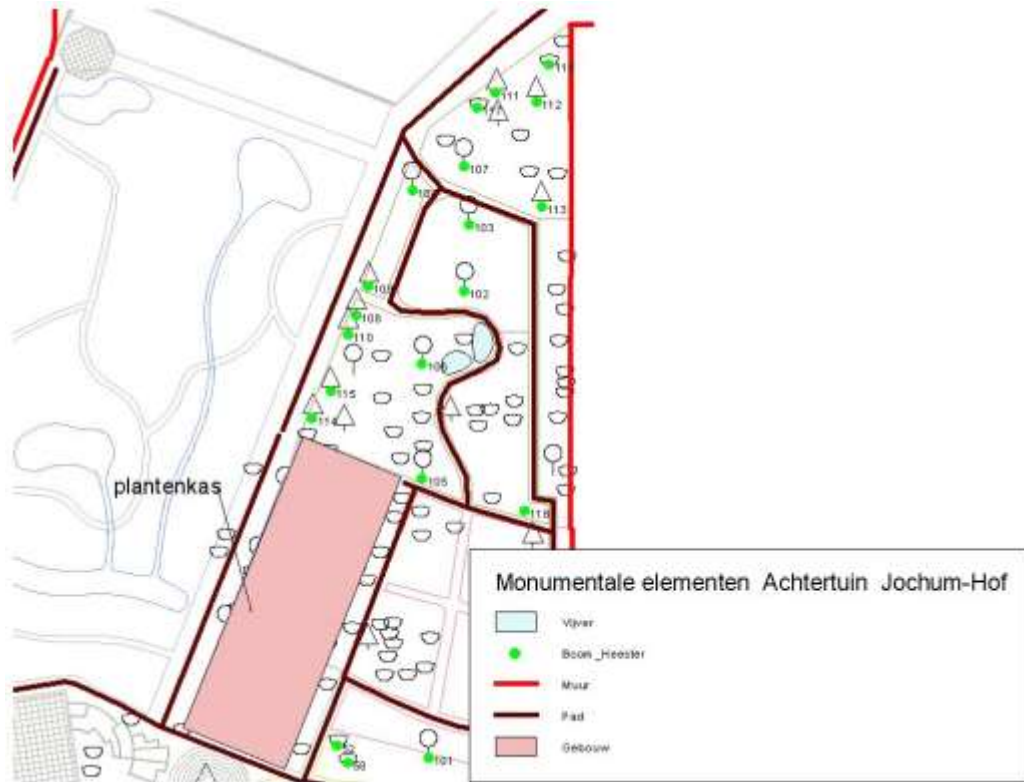
Beheervisie Jochum-hof

115	Thuja plicata 'Zebrina'	Reuzenlebensboom cv.	1962	B	?	(W.Nam.)	1868-Eng.
116	Cornus kousa	(Kornoelje)	1962	B	a	Japan, Korea	1860-N
117	Escallonia 'Donard Seedling'	Escallonia	1962	B	z	?	?
118	Picea omorika	Servische spar	1962	B	a	W.Balkan	1880-D.
BEGRAAFPLAATS							
119	Corylus avelana	Gewone hazelaar	1930/50	B	aa	Europa	oudheid
120	Buxus sempervirens	Palmboompje	1930/50	B	aa	Medit	oudheid
121	Taxus baccata 'Fastigiata'	Ierse taxus	1930/50	B	a	(Europa)	1780-Ierl.
122	Corylus avelana	Gewone hazelaar	1930/50	B	aa	Europa	oudheid
KRUIDENTUIN							
123	Pinus strobus	Weymouthden	1900/35	A	a	C.O.Nam.	16e eeuw, Fr.
124	Quercus rubra	Amerikaanse eik	1799/50	A	aa	O.C.Nam.	1724-Eng.
125	Aesculus hippocastanea	Witte paardenkastanje	1799/50	A	aa	Balkan	1557

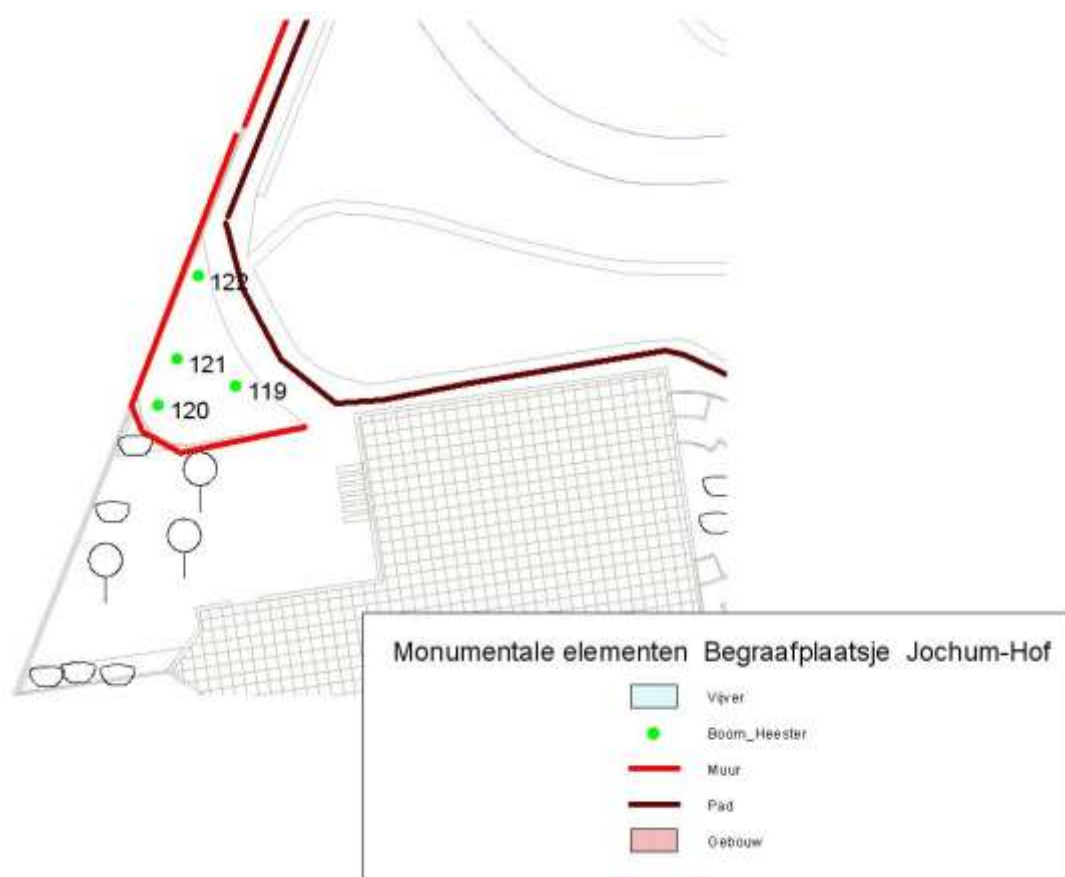
Bijlage 2: Tuinplattegronden met de ligging van de cultuurhistorisch waardevolle elementen

Beheervisie Jochum-hof

Beheervisie Jochum-hof

Bijlage 3: Beschrijving van de monumentale waarden van de Botanische Tuin De Jochum-Hof van Steyl.

(De kortere *Redengevende omschrijving* is als Bijlage 4 toegevoegd).

BESCHRIJVING VAN DE GROENELEMENTEN

Inleiding

De Botanische tuin Jochum-Hof maakt oorspronkelijk in aanleg deel uit van het Missiehuis Sint Michael van de Paters en Broeders SVD. Het Missiehuis kon in 1892 een uit 1799 daterend villa-perceel met tuin en een aansluitend onbebouwd terrein, verwerven. Een deel van de villatuin is met een aantal bomen uit de eerste kloosterperiode bewaard gebleven. Een aantal bomen uit de uit de bouwtijd van de villa en van de kloostertuin is ook nog aanwezig binnen de aanleg van een kleine groep van nieuwbouwhuizen buiten de Botanische tuin: de Sequoiahof. Door toedoen van Pater Jochum, biologieleraar van het Missiehuis, is sedert 1933 de toen bestaande tuin geleidelijk omgevormd naar een Botanische tuin met educatieve doelstellingen voor de priesterstudenten.

In de periode 1933 tot heden is een aantal levende plantencollecties opgebouwd, zowel buiten als binnen kasmilieu. De Botanische tuin is begonnen met een alpenrotstuin die in de jaren dertig van de twintigste eeuw uitgebreid met een plantencollectie, waarvan een groot aantal bomen en struiken nog aanwezig zijn. De kas dateert uit circa 1990 met enkel onderdelen uit 1958. De Botanische tuin heeft een aantal specifieke regionale aspecten, zoals de heemtuinperken met Noord-Limburgse flora en vegetatie, en een tuin met planten uit het Tiglien, de eerste Tussenijstijd van de perioden van de IJstijden (Pleistoceen) circa 2,4 tot 1,8 miljoen jaar geleden, waarvan in Tegelen belangrijk fossielmateriaal is aangetroffen. Behalve de Botanische tuin met beplantingen en kas kunnen nog de vroeg-negentiende-eeuwse wagenschuur, de achttiende en negentiende-eeuwse ommuring, en een kleine begraafplaats als historisch waardevolle elementen genoemd worden. Het zijn elementen die direct met de tuin- en kloostergeschiedenis samenhangen. De Botanische tuin is een belangrijke ruimtelijke schakel tussen het voormalige Sint Josephklooster en de complexen van het Sint Gregorklooster en het Missiehuis en is bepalend voor het karakteristieke dorpsbeeld langs de Maas. De directe omgeving van de Botanische tuin bestaat uit cultuurhistorisch waardevolle bebouwing met tuinen en boomgroepen.

Ontstaan en ontwikkeling

In de zeventiende en achttiende eeuw werd Steyl als Maashaven steeds belangrijker. Kooplieden en handelaren lieten hier naar verhouding belangrijke handelshuizen bouwen aan de rand van de steile Maasoever. In de jaren negentig van de achttiende eeuw streek schipper Louis de Rijk uit Heijen neer in Steyl en verdiende in korte tijd veel geld met zijn onderneming. In 1799 liet hij een groot landhuis bouwen aan de Maas; op de plek van de huidige Sequoiahof. Het geheel had de uitstraling van een paleisje en was opgebouwd volgens een haakvormige opzet. Kort daarop werd aan de achterzijde van het landhuis een vrijstaande wagenschuur met vier poorten gebouwd tegen een bestaande tuinmuur. Het bouwjaar van deze wagenschuur moet liggen tussen 1804 en 1819. Na het overlijden van Louis de Rijk in 1830 werd het landhuis bewoond door zijn enige zoon Gradus de Rijk met zijn echtgenote Theodora de Koning.

De Maashandel van Steyl was kort na het midden van de negentiende eeuw op zijn retour. De oude handelshuizen waren grotendeels buiten gebruik gesteld of omgevormd tot herberg. In 1875 stichtte de Duitse pater Arnoldus Janssen in een oude schippersherberg aan de Maas het thans nog bestaande missiehuis Sint Michael. In navolging van Janssen meldden zich in 1882 Kapucijnen uit Crest (provincie Lyon) in Steyl. Ook zij waren door de antiklerikale houding van de Franse overheid genoodzaakt het thuisland te verlaten en zochten hun heil in de Nederlandse grensstreek. Toen de Kapucijnen op zoek waren naar een geschikte locatie in Nederland waar men tijdelijk in ballingschap kon verblijven, vond de familie De Rijk de tijd rijp om het familiebezit van de hand te doen. In 1882 werd het landhuis verkocht.

Beheervisie Jochum-hof

De Kapucijnen keerden in 1889 weer terug naar Frankrijk. Arnoldus Janssen kocht het voormalige landhuis van De Rijk aan, vormde het gebouw om tot noviciaat en huisveste er priesterstudenten. Ten behoeve van het biologieonderwijs voor de priesterstudenten werd in 1933 aan de achterzijde van het landhuis door pater Peter Jochum de basis gelegd voor de thans nog bestaande botanische tuin. Het Gezellenhuis en de oude wagenschuur maakten deel uit van de tuin. Het landhuis was in de jaren zeventig van de twintigste eeuw dusdanig verbouwd, dat de chique paleisachtige uitstraling vrijwel geheel was verdwenen. Wegens gebrek aan priesterstudenten sloot de Congregatie van het Goddelijk Woord het Gezellenhuis, waarop het complex door de gemeente Tegelen werd aangekocht. In 1984 werden de gebouwen, met uitzondering van de wagenschuur die deel uitmaakte van de Jochum-Hof, gesloopt. Op de plek van het Gezellenhuis verrees in 1995 de Sequoiahof, genoemd naar de gespaard gebleven, meer dan honderdvijftig jaar oude mammoetboom.

Ruimtelijke karakteristiek

Het complex van de Botanische tuin Jochum-Hof is gelegen tussen de kloostercomplexen van het voormalige Sint Jozephklooster aan de zuidzijde en die van het Sint Gregorklooster ten noorden ervan. Daarmee is de Jochum-Hof een belangrijke ruimtelijke schakel binnen het beschermd Dorpsgezicht en van belang voor het karakteristieke gezicht langs de Maas. Direct aan de Botanische tuin grenzen de Maas met steilrand, de Maashoek ten zuiden met lindengroep en villa's met villatuinen, de Sint Michaelstraat met villa's en villatuinen, de Veerweg met dorpspleintje, herdenkingsmonument, lindengroep en dorpswoonhuizen, en het terrein van het vroegere Gregorklooster. Jochum-Hof is te verdelen in een aantal deelgebieden die in de loop van de tijd zijn ontstaan. De verschillende tuindelen en tuinfasen worden achtereenvolgens beschreven en gewaardeerd.

a) Villatuin (XVIIIId-XIXa) en Paterspark (1890-1933)

Het noordoostelijke gedeelte van de Botanische tuin is het oudst en hier staan ook de oudste en meest monumentale bomen en heesters. Hier was een deel van de oorspronkelijke landhuistuin van familie De Rijk, die in 1885 werd omgevormd tot tuin van het Sint Michaelklooster. Van het voormalige landhuis bleef de oude wagenschuur bewaard, thans in gebruik als werkplaats. Het is een éénlaags langwerpig bouwwerk onder een tentdak. De bouwtijd ligt omstreeks **1800-1810**. Het onderste deel van de achtergevel is ouder. Het is de voortzetting van de lange tuinmuur die als grens van de Jochum-Hof aansluit op de oostgevel en nog een aantal meters voorbij de westgevel doorloopt. Aan de oostzijde is deze waarschijnlijk een vroeg achttiende-eeuwse muur, nog gedekt met de oorspronkelijke ezelsrug. Aan de westzijde is de ezelsrug verdwenen in verband met een ophoging voor een (verdwenen) aanbouw, waarvan de daklijn zich nog aftekent op de westgevel van de wagenschuur. Deze oude tuinmuur heeft westwaarts doorgelopen, tot aan de Maasoever, waar de westgrens van de heemtuin nog door precies zo'n zelfde muur gevormd wordt. De voorgevel van de wagenschuur bestond oorspronkelijk uit vier grote openingen, waarvan de bogen rustten op drie kolommen en twee brede penanten. Eind negentiende eeuw, waarschijnlijk nadat de orde SVD eigenaar werd, is de wagenschuur verbouwd. Daarbij zijn de vier openingen dichtgezet met gevels met vensters en werd in de rechtermuurdam een deur gemaakt. In dit gedeelte van de tuin zijn o.m. de volgende groenelementen van belang: Tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*), Hollandse linde (*Tilia x europaea*), Witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanea*) en Witte esdoorn (*Acer saccharinum*). Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

Het Paterspark is een deel van de voormalige kloostertuin en vervolg op de villatuin, oorspronkelijk bedoeld voor ontspanning en meditatie. Het tuingedeelte is aangelegd in eenvoudige landschappelijke stijl met een, mogelijk al bestaand bochtig verlopende padenpatroon. Rondom dit tuingedeelte is de bakstenen muur uit de achttiende eeuw met wijzigingen van rond 1890, en het zuidelijke deel uit de achttiende eeuw, bewaard gebleven. In 1976 kwam het Paterspark ter beschikking van de Botanische tuin en kon het idee van een zogenoemde Tiglientuin worden opge-

Beheervisie Jochum-hof

vat. Het Paterspark, waarbinnen een restant van de oude landhuistuin, heeft een grote cultuurhistorische betekenis binnen de Botanische tuin vanwege de lange tuingeschiedenis en aanwezigheid van de groep van monumentale bomen en heesters. In dit gedeelte van de tuin zijn o.m. de volgende groenelementen van belang: Hulst (*Ilex aquifolia*), Gewone vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*), Pimpernoot (*Staphylea colchica*), Palmboompje (*Buxus sempervirens*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Taxus (*Taxus baccata*) en Reuzenlevensboom (*Thuja plicata*). Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

b) Begraafplaatsje (1885-1944)

Op het terrein van de Jochum-Hof bevond zich in de zuidwesthoek een kleine begraafplaats, het zogenoemde Kapucijnenkerkhof. Het bewaarde de herinnering aan de tijd dat de Kapucijnen in Steyl verbleven in de periode 1882-1889. Naast twee patersgraven is hier in 1935 een dame begraven en in 1944 is het laatste graf gedolven voor een werkneemster van het Missiehuis. Bij de aanleg van de heemtuin zijn de opstanden van de graven verwijderd en is er een eenvoudige gedenkplaatje aangebracht. Op het begraafplaatsje zijn enkele heesters die mogelijk nog deels uit 1885 dateren en deels uit 1935. Het begraafplaatsje is als onderdeel van de tuin van betekenis voor de geschiedenis van de kloosters van Steyl. In dit gedeelte van de tuin zijn de volgende groenelementen van belang: Palmboompje (*Buxus sempervirens*), Hazelaar (*Corylus avellana*) en Ierse taxus (*Taxus baccata* 'Fastigiata').

Op deze plaats liggen begraven:

Frater Angelicus 1861-1885

Frater Agalhangelus 1865-1889

Trinette Kreykamp-Houtmortels 1881-1935

Wilhelmina Thissen 1922-1944

Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

c) Maashoek en Oude Voortuin (1933-1962)

Jochum-Hof is door Pater Jochum opgezet vanaf 1933, bedoeld als een onderdeel van het biologieonderricht binnen de kloosteropleidingen. De eerste aanleg van de Botanische tuin is gelegen in het zuidwestelijke deel (de Maashoek en Oude Voortuin), waaronder een rotstuin en vijver. Dit tuingedeelte is aangelegd in een menging van landschappelijke stijl en cottagetuin-stijl. Het waren beide tuinstijlen die in die tijd in Botanische tuinen werden toegepast. Vermoedelijk is de keuze van de indeling van de tuinvakken vooral functioneel bedoeld geweest. In grote lijnen is de oorspronkelijke indeling van dit tuingedeelte nog aanwezig. Aan de oostzijde wordt de tuin begrensd door een laat-negentiende eeuwse tuinmuur. Een aantal bomen en heesters dateert nog uit de jaren dertig van de twintigste eeuw. De tuingedeelten van de Maashoek en Oude Voortuin vertegenwoordigen belangrijke cultuurhistorische waarden. Hier zien we immers de oudste gedeelten van de Botanische tuin, zoals die opgezet en bedoeld was voor het onderwijs op het Missiehuis. De collectie is inmiddels tot een tuin met volwassen en deels monumentale bomen en heesters uitgegroeid. Ook de indeling is grotendeels behouden gebleven. In dit gedeelte van de tuin zijn o.m. de volgende groenelementen van belang: Japanse storaxboom (*Storax japonicus*), Ierse taxus (*Taxus baccata* cv. *Fastigiata*), Lelie-beverboom (*Magnolia liliflora* 'Nigra'), Balkanden (*Pinus peuce*), Bergden (*Pinus mugo* var. *mugo*) Chinese lampionboom (*Koelruteria paniculata*), Schijnhazelaar (*Corylopsis spicata*), Notenmuskaatboom (*Torreya californica*) en Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*). Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

d) Achtertuin (1962-1971)

Na 1960 wordt de Botanische tuin uitgebreid met de zogenoemde Achtertuin. De aanleg is een menging van rechte en gebogen padenpatroon. Centraal is een vijver aangelegd. De oudste bo-

men in dit tuingedeelte zijn zo'n halve eeuw oud en behoren tot de 3e categorie van monumentale bomen. De Achtertuin kan als een latere uitbreiding van de Botanische tuin worden beschouwd, die zich op natuurlijke wijze voegt in het geheel en de cultuurhistorische waarde versterkt. De kas, gebouwd in de jaren 1950 en gebouwd voor het kweken van groenten en tomaten, is in 1962 geschikt gemaakt voor een tropische- en subtropische collectie. De kas heeft inmiddels een aantal herstellingen en verbouwingen ondergaan. Utilitaire kassen uit de jaren 1950 behoren inmiddels, vanwege de snelle vervangingen in de kassenbouw, tot de zeldzaamheden. Samen met enkele kassen op andere kloosterterreinen, vooral bij het Sint Gregorklooster, is er een boeiende ontwikkelingsreeks te zien van kassenbouw binnen het Beschermd Dorpsgezicht. Vanwege de zeldzaamheid en de plaats in de tuingeschiedenis kan de kas, enige cultuurhistorische betekenis worden toegekend. In dit gedeelte van de tuin zijn de volgende groenelementen van belang: Doodsbeenderenboom (*Gymnocladus dioica*), Papiermoerbei (*Broussonetia papyrifera*), Mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*), Vaantjesboom (*Davidia involucrata*), Lederboom (*Ptelea trifoliata*), Amberboom (*Liquidambar styraciflua*) en de Chinese taxus (*Taxus cuspidata* 'Nana'). Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

e) Heemtuin, kruidentuin en Tiglientuin (1971-heden)

In de Heemtuin zijn overheersend inheemse bomen en struiken, zoals de jeneverbes, aangeplant. Vanaf het pad langs de oude achttiende eeuwse muur is een wijds uitzicht over het Maasdal. De Heemtuin behoort tot de jongere fasen van de Botanische tuin. Het tuinthema sluit aan op het geheel en op de landelijke trend van heemtuinen na 1960. In die zin kan aan de Heemtuin enige cultuurhistorische betekenis toegekend worden en past goed in het geheel. In 1976 kwam een gedeelte van het park naast het Noviciaatgebouw ter beschikking voor de aanleg van een Tiglientuin. In de aanleg bleven een zeer grote, meer dan 150 jaar oude tulpenboom en een witte paardekastanje uit de voormalige villatuin gehandhaafd. De Tiglienrivier wordt gesuggereerd door een langwerpige en gebogen vijver. Ofschoon dit tuingedeelte tot de jongere fasen van de Botanische tuin behoort, is er zeker een cultuurhistorische betekenis aan toe te kennen vanwege het specifieke en zeldzame karakter. Landelijk gezien is het thema uniek te noemen. Het idee van de Tiglientuin gaat terug tot de begintijd van de Botanische tuin en sluit goed aan op de totale inrichting en opzet. Het betreft in deze jongste thematische tuinen geen oudere bomen. Van belang is o.m. Gewone vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*). De betreffende bomen, struiken en kruiden passen binnen de betreffende thema's. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen onder Paterspark.

OMSCHRIJVINGEN VAN DE GEBOUWDE ELEMENTEN

Wagenschuur

Eenlaags bakstenen wagenschuur op rechthoekige plattegrond onder schilddak gedekt met oud-hollandse pannen. In aanleg zijn er vier traveeën.

De bakstenen voorgevel bestaat uit vier grote getoogde openingen. De bogen rusten op drie kolommen en twee brede penanten. De schuuropeningen zijn in de late negentiende eeuw en begin twintigste eeuw dichtgezet en van ramen voorzien. In de rechter muurdam is een deuropening gemaakt. De openingen waren in aanleg geheel open ten behoeve van de inrit van wagens of koetsen. De latere deuropening met bovenlicht en aangrenzende vier zesruits-vensters in de twee rechter boogopeningen zijn zorgvuldig uitgevoerd, zowel voor wat betreft het metselwerk als het houtwerk. Ze kunnen als waardevol worden beschouwd. De twee linker boogopeningen zijn in de twintigste eeuw aangetast door het wegbreken van de muurdam.

Beheervisie Jochum-hof

Het metselwerk van handvorm baksteen is in kruisverband met klesoren in het hoekverband. De bakstenen meten 24 bij 11,5 à 12 bij 6 à 6,5 cm; 10 baksteenlagen meten 72 cm. De achtergevel is blind uitgevoerd, waarbij de onderste helft een oudere bestaande tuinmuur is.

De oorspronkelijke kapconstructie bestaat uit vijf grenen A-spanten met nokbalk en halverwege klossen waarop de wormplaten rusten. De spanten hebben een gegutste nummering. De vrij zware sporen zijn van gekantrecht rondhout en eveneens van de bouwtijd. De sporen hebben een oversteklengte waardoor regenwater op enige decimeters afstand van de muren wordt afgevoerd. Onder de pannen zitten stro-poppen. In het dak zitten vier gietijzeren raampjes. De trek-balken zijn verankerd.

De binnenruimte is bedoeld als één gemeenschappelijke ruimte onder karakteristieke Limburgse troggewelfjes. De troggewelfjes zijn van leem en afgewerkt met een witkalklaag.

Waarschijnlijk was er wel een houten afscheiding aan de westzijde, waarachter een trap naar de zolder zat. Licht hiervoor kwam door een, nu dichtgemetseld, venstertje in de westgevel. Later in de 19^e eeuw is tegen een korte dwarsmuur t.b.v. een kachel een schoorsteen gemetseld en rechts daarvan een oven.

Oorspronkelijk was er waarschijnlijk een stenen vloer. Deze ligt mogelijk nog onder de huidige, latere negentiende eeuwse, vloer.

De wagenshuur dateert uit circa 1800-1810 en is in zijn type een luxe en degelijk uitgevoerd voorbeeld. Dergelijke wagenschuren uit deze tijd zijn zeldzaam. De schuur maakt onderdeel uit van het, inmiddels verdwenen, landhuis van de familie De Rijk uit 1800. Sedert 1882 waren het landhuis en wagenshuur eigendom van de Kapucijner orde en sedert 1889 van de door pater Arnoldus Jansen gestichte kloosterorde. Daarmee werd het complex onderdeel van het huidige kloosterensemble van Steyl. De wagenshuur is van hoge monumentale waarde.

Westelijke tuinmuur, Maaszijde.

Bakstenen keermuur met bakstenen ezelsrug. Als zodanig daterend uit de achttiende eeuw. De basis van de muur wordt gevormd door een oudere muur waarvan de aanlegdiepte niet bekend is. De muur is 38 cm dik en zonder pilasters of steunberen gebouwd. Wel is het noordelijke deel dat over 16 meter naar het westen helt, in de negentiende eeuw met vier nieuwe steunberen gestut. Het oudste, onderste gedeelte is van veldovensteen van 24 bij 6 à 6,5 cm; 10 steenlagen meten 70 cm. Het jongere muurdeel heeft veldovenstenen in kruisverband van 24 à 26 bij 11 à 12,5 bij 6 à 7 cm; 10 lagen meten 74 cm. De ezelsrug meet 1,5 steens hoge vlakken.

Het zuidelijke einde van de muur is in de negentiende eeuw opgehoogd en voorzien van drie steunberen. Ook de kromming richting het bezoekerscentrum is opgebouwd uit achttiende en negentiende eeuws metselwerk. De oorspronkelijk ezelsrug is op regelmatige afstand onderbroken door korte kolommen die afgedekt zijn met een 11 cm dikke diamantkopvormige hardstenen gefrijnde plaat, waarin ooit de ijzeren balusters van een spijlenhek verankerd zaten. Deze voorziening werd in de negentiende eeuw aangebracht, toen de muur in verband met hoogwaterbeveiliging steeds meer begraven raakte. De hoogte tot de kruin van de ezelsrug nu aan de buitenzijde 1,5 meter, aan de binnenzijde 45 tot 78 cm. Een paar kolomafdekkingen zijn vervangen door cementen kopieën.

De totale muur vanaf het lager gelegen niveau langs de Maas is circa 3 -3,5 meter, de hoogte vanaf het tuinniveau verloopt van circa 1,5 meter tot 0,5 cm. Het oorspronkelijk niveau van de muurbasis was in aanleg aanzienlijk lager. In feite is dit muurgedeelte rond 1800 aangebracht boven een bestaande oudere muur. Het handvorm bakstenen metselwerk is hier en daar hersteld en ingeboet met latere stenen. De muur buigt op het einde van de grens van de botanische tuin iets naar de Maaszijde en gaat verder als keermuur langs de Sequoia-Hof. Vanaf de bocht is dit de muur van de vroegere villatuin van de familie de Rijk en stamt uit circa 1800.

In de muur groeien o.a. Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) en Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*). Steenbreekvaren is in ons land beschermd middels de Flora- en Faunawet.

De westelijk tuinmuur dateert uit vroege achttiende eeuw met latere toevoegingen, en in aanleg mogelijk nog 17^e eeuws. Tuinmuren uit genoemde periode zijn zeldzaam. De muur kan als een waardevol onderdeel worden beschouwd van het cultuurhistorische tuinensemble en is van hoge monumentale waarde.

Tuinmuur aan de zuidzijde van het Paterspark.

Deze achttiende eeuwse muur, die tevens deel uitmaakt van de achtergevel van de wagenschuur uit circa 1800-1810 behoort tot de begrenzing van de oude villatuin en die van de begrenzing van de hoeve voorafgaand aan het bezoekerscentrum. Deze 40 cm dikke muur zonder steunberen, is van veldoven-bakstenen opgemetseld en voorzien van een doorlopende bakstenen ezelsrug. De bakstenen meten 24 à 25 bij 11 à 12 bij 6 à 6,5 cm; 10 lagen meten 77 cm. De ezelsrug meet 1,5 steens hoge vlakken. Het korte westelijke gedeelte is een halve steen teruggebracht in dikte en heeft een cementen ezelsrug met rond topprofiel.

De achttiende eeuwse muur is, evenals de westelijke muur langs de Maas, een waardevol onderdeel van het cultuurhistorische tuinensemble en is van hoge monumentale waarde.

Tuinmuur aan de noord- en oostzijde van het Paterspark.

De tuinmuur aan de noord- en oostzijde van de Paterstuin is circa 1.80 hoog, met bakstenen pilasters en ezelsrug. De muur is in aanleg uit circa 1800-1810 en dateert uit de tijd van de villa van de familie De Rijk. Deze oudere muur van veldovensteen is circa 1920 aan de buitenzijde vervangen door machinale baksteen.

Deze muur uit 1800-1810 en buitenzijde uit circa 1920 kan als een waardevol onderdeel van het cultuurhistorische tuinensemble worden beschouwd en is van monumentale waarde

Tuinmuur aan de oostzijde van de Oude voortuin en Achtertuin

Deze muur met bakstenen pilasters en ezelsrug is gemetseld van fabrieksmatig vervaardigde baksteen. De muur dateert geheel van circa 1920.

Deze tuinmuur uit circa 1920 kan als een waardevolle onderdeel worden beschouwd van het cultuurhistorische tuinensemble en is van monumentale waarde.

Bijlage 4. Redengevende omschrijvingen van de Botanische Tuin De Jochum-Hof te Steyl

Object	Botanische tuin
Naam	De Jochum-Hof van Steyl
Adres	Maashoek 2/B 5935BJ Steyl
Kadastrale aanduiding	Tegelen sectie A nummer 8137 en 7991
Oudste fase	1799
Oorspronkelijke functie	Particuliere tuin 1799-1882, Kloostertuin 1882-1933
Huidige functie	Botanische tuin, 1933-heden
Datum	25 april 2006
Besluit	bescherming
B&W	

OMSCHRIJVING VAN DE TUINGEDEELTEN

Inleiding

De Botanische tuin Jochum-Hof maakt oorspronkelijk deel uit van het Missiehuis Sint Michael van de Paters en Broeders SVD. Het Missiehuis kon in 1892 een uit 1799 daterend villaperceel met tuin en een aansluitend onbebouwd terrein, verwerven. Door toedoen van Pater Jochum, biologieleraar van het Missiehuis, is sedert 1933 de toen bestaande tuin geleidelijk omgevormd naar een Botanische tuin met educatieve doelstellingen voor de priesterstudenten. Een deel van de villatuin is met een aantal bomen uit de eerste kloosterperiode bewaard gebleven.

In de periode 1933 tot heden is een aantal levende plantencollecties opgebouwd, zowel buiten als binnen kasmilieu. De Botanische tuin is begonnen met een alpenrotstuin die in de jaren dertig van de 20^e eeuw werd uitgebreid. De Botanische tuin heeft een aantal recenter toevoegingen, zoals de heemtuinperken met Noord-Limburgse flora en vegetatie, een tuin met planten uit het Tiglien, en een Kruidentuin. Behalve de Botanische tuin met beplantingen noemen we nog de vroeg-negentiende-eeuwse wagenshuur, de 18^e en 19^e eeuwse ommuring en een kleine begraafplaats als historisch waardevolle elementen. Het zijn elementen die direct met de tuin- en kloostergeschiedenis samenhangen. De Botanische tuin is binnen het Beschermd Dorpsgezicht van Steyl, een belangrijke ruimtelijke schakel tussen het voormalige Sint Josephklooster en de complexen van het Sint Gregorklooster en het Missiehuis en is bepalend voor het karakteristieke dorpsbeeld langs de Maas.

Ruimtelijke karakteristiek

Het complex van de Botanische tuin Jochum-Hof is onder te verdelen in een aantal deelgebieden die in de loop van de tijd zijn ontstaan. De verschillende tuindelen en tuinfasen worden achtereenvolgens beschreven en gewaardeerd:

Paterspark (eind 18e eeuw; 1890-1933)

Het noordoostelijke gedeelte van de Botanische tuin is het oudst en hier staan ook de oudste en meest monumentale bomen en heesters. Hier was een deel van de oorspronkelijke villatuin, die in 1885 werd omgevormd tot tuin van het Sint Michaelklooster. Van het voormalige landhuis bleef de wagenshuur uit circa 1810 bewaard.

Het Paterspark is een deel van de voormalige kloostertuin, en vervolg op de villatuin, oorspronkelijk bedoeld voor ontspanning en meditatie. Het tuingedeelte is aangelegd in eenvoudige landschappelijke stijl met een, mogelijk al bestaand bochtig verlopende padenpatroon. Rondom dit tuingedeelte is een bakstenen muur uit de 18^e eeuw met wijzigingen van rond 1890.

Het Paterspark, waarbinnen een restant van de laat- 18^e villatuin, heeft een grote cultuurhistorische betekenis binnen de Botanische tuin vanwege de lange tuingehiedenis en aanwezigheid van de groep van monumentale bomen en heesters, een oude tuinmuur en aansluitende wagenshuur. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

Begraafplaatsje (1885-1944)

Op het terrein van de Jochum-Hof bevond zich in de zuidwesthoek een kleine begraafplaats. Het bewaard de herinnering aan de tijd dat de Kapucijnen in Steyl verbleven in de periode 1882-1889. Op het begraafplaatsje zijn enkele heesters die mogelijk nog deels uit 1885 dateren en deels uit 1935. Het begraafplaatsje is als onderdeel van de tuin van betekenis voor de geschiedenis van de kloosters van Steyl. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

Maashoek en Oude Voortuin (1933-1962)

De eerste aanleg van de Botanische tuin is gelegen in het zuidwestelijke deel (de Maashoek en Oude Voortuin), waaronder een rotstuint en vijver. Dit tuingedeelte is aangelegd in een menging van landschappelijke stijl en cottagetuin-stijl. Aan de oostzijde wordt de tuin begrensd door een laat- 19^e eeuwse tuinmuur. Een aantal bomen en heesters dateert nog uit de aanlegtijd.

De tuingedeelten van de Maashoek en Oude Voortuin vertegenwoordigen belangrijke cultuurhistorische waarden. Hier zien we de oudste gedeelten van de Botanische tuin, zoals die opgezet en bedoeld was voor het onderwijs op het Missiehuis. De collectie is inmiddels tot een tuin met volwassen en monumentale bomen en heesters uitgegroeid. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

Achtertuint (1962-1971)

In 1962 wordt de Botanische tuin uitgebreid met de zogenoemde Achtertuint. De aanleg is een menging van rechte en gebogen padenpatroon. Centraal is een vijver aangelegd. De oudste bomen in dit tuingedeelte zijn zo'n halve eeuw oud. Een kas herbergt een collectie tropische- en subtropische planten, waarvan een aantal uit de periode van Pater Jochum.

De Achtertuint kan als een latere uitbreiding van de Botanische tuin worden beschouwd, die zich goed voegt in het geheel en de cultuurhistorische waarde versterkt. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen en heesters.

Heemtuin en kruidentuin. 1971- heden)

In de Heemtuin worden inheemse vegetatietypen gedemonstreerd. Vanaf het pad langs een 18^e eeuwse tuinmuur is een wijds uitzicht over het Maasdal.

De Heemtuin behoort tot de jongere fasen van de Botanische tuin, en kan als vegetatiekundige thematuin zeer geslaagd genoemd worden. Aan de Heemtuin en Kruidentuin kunnen als jongste toegevoegde thematuinen enige cultuurhistorische betekenis toegekend worden. Ze passen goed in het geheel. Zie bijgaande overzichtskaart en lijst van monumentale bomen onder Paterspark.

OMSCHRIJVING VAN DE GEBOUWDE ELEMENTEN

Wagenschuur

Eenlaags bakstenen wagenschuur op rechthoekige plattegrond onder schilddak gedekt met oud-hollandse pannen, in aanleg met vier traveeën.

De bakstenen voorgevel bestaat uit vier grote getoogde openingen. De bogen rusten op drie kolommen en twee brede penanten. De schuuropeningen zijn in de late negentiende eeuw en begin twintigste eeuw dichtgezet en van ramen voorzien. In de rechter muurdam is een deuropening gemaakt. De openingen waren in aanleg open ten behoeve van de inrit van wagens of koetsen. In de twee rechter boogopeningen zijn op zorgvuldige wijze een latere deuropening met bovenlicht en aangrenzende vier zesruits-vensters aangebracht.

Het metselwerk van handvorm baksteen is in kruisverband met klesoren in het hoekverband. De oorspronkelijke kapconstructie bestaat uit vijf grenen A-spanten met nokbalk en halverwege klossen waarop de wormplaten rusten. De spanten hebben een gegutste nummering. De vrij zware sporen zijn van gekantrecht rondhout en eveneens van de bouwtijd. De sporen hebben een oversteklengte waardoor regenwater op enige decimeters afstand van de muren wordt afgevoerd.

De binnenruimte is bedoeld als één gemeenschappelijke ruimte onder karakteristieke Limburgse troggewelfjes. De troggewelfjes zijn van leem en afgewerkt met een witkalklaag.

De wagenschuur dateert uit circa 1800-1810. De wagenschuur maakte onderdeel uit van de villa van de familie De Rijk uit 1800. De wagenschuur, als onderdeel van een cultuurhistorische ensemble, is een goed en zeldzaam geworden voorbeeld van dergelijke bouwtypen en van grote monumentale waarde.

Westelijke tuinmuur, Maaszijde.

Bakstenen keermuur met bakstenen ezelsrug, daterend uit de 18^e eeuw. De basis van de muur wordt gevormd door een oudere voorganger. In de 19^e eeuw is de muur met vier nieuwe steunberen gestut.

Het zuidelijke einde van de muur is in de 19^e eeuw opgehoogd en voorzien van drie steunberen. De oorspronkelijk ezelsrug is op regelmatige afstand onderbroken door korte kolommen die afgedekt zijn met diamantkopvormige gefrijnde hardstenen plaat.

In de muur groeit o.a. Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) die beschermd is middels de Flora- en Faunawet.

De westelijk tuinmuur uit vroege 18^e eeuw met latere toevoegingen en oudere aanleg, als een zeldzaam en waardevol onderdeel worden beschouwd van het cultuurhistorische tuinensemble en is van grote monumentale waarde.

Tuinmuur aan de zuidzijde van het Paterspark.

Deze 18^e eeuwse muur, die tevens deel uitmaakt van de achtergevel van de wagenschuur uit circa 1800-1810 behoort tot de begrenzing van de oude villatuin en die van de begrenzing van de hoeve voorafgaand aan het bezoekerscentrum.

De muur is van veldoven-bakstenen opgemetseld en voorzien van een doorlopende bakstenen, deels cementen ezelsrug.

De 18^e eeuwse muur is, evenals de westelijke muur langs de Maas, een waardevol onderdeel van het cultuurhistorische tuinensemble en is van grote monumentale waarde.

Tuinmuur aan de noord- en oostzijde van het Paterspark.

De tuinmuur aan de noord- en oostzijde van de Paterstuin met bakstenen pilasters en ezelsrug is in aanleg uit circa 1800-1810. Deze oudere muur van veldovensteen is circa 1920 aan de buitenzijde vervangen door machinale baksteen. Deze muur uit 1800-1810 met latere toevoegingen kan als een waardevol onderdeel van het cultuurhistorische tuinensemble worden beschouwd en is van monumentale waarde

Tuinmuur aan de oostzijde van de Oude voortuin en Achtertuin

Deze muur met bakstenen pilasters en ezelsrug dateert geheel van circa 1920. Deze tuinmuur uit circa 1920 kan als een waardevolle onderdeel worden beschouwd van het cultuurhistorische tuinensemble en is van monumentale waarde.

Nadere typering van de te beschermen waarden

Sociaal-historische waarden

De Jochum-Hof is van belang vanwege de ruim tweehonderdjarige tuingeschiedenis, waarbij de villatuin van de familie De Rijk transformeerde tot botanische tuin. De Jochum-Hof kan, evenals de overige kloostertuinen in Steyl, beschouwd worden als van groot cultuurhistorisch belang. Het betreft vooral de restanten van de oude villatuin, het zogenoemde Paterspark en de tuingedeelten uit de periode 1934-1962. Ze geven als geheel een fraaie evolutie weer van particuliere villatuin, via kloostertuin naar botanische tuin. Er is een directe relatie met andere kloostertuinen in Steyl. De educatieve en onderwijskundige inrichting ten dienste van Missiehuisstudenten is hier een specifiek element. In die zin kan de Jochum-Hof beschouwd worden als een essentieel onderdeel van de kloostercomplexen en het Beschermd Dorpsgezicht Steyl.

Historisch-ruimtelijke en stedenbouwkundige waarden

De Jochum-Hof is van belang vanwege de samenhang tussen het landschap, de situering en de aanleg van de tuin. Steyl wordt gekenmerkt door een karakteristiek en aantrekkelijk terrassenlandschap. De steile maasoevers waren vanaf de 18^e eeuw bij uitstek geliefde locaties voor de bouw van voornamelijk landhuizen. Vanaf het einde van de 19^e eeuw werden op deze plekken kloostergebouwen opgericht. Ligging en landschappelijke gesteldheid vormen een herkenbare onderlegger van de Jochum-Hof als voormalige landhuistuin, kloostertuin en een voor de missieopleiding aangelegde botanische tuin. De Jochum-Hof is een belangrijke ruimtelijke schakel tussen het voormalige Sint Josephklooster en de complexen van het Sint Gregorklooster en het Missiehuis en is bepalend voor het

karacteristieke dorpsbeeld langs de Maas. De directe omgeving van de Botanische tuin bestaat uit cultuurhistorisch waardevolle bebouwing met tuinen en boomgroepen.

Architectuurhistorische waarden

De Jochum-Hof is van belang vanwege de aanwezigheid van een aantal gebouwde objecten die samenhangen met de opeenvolgende functies en bestemmingen van de tuin en die historisch-bouwkundige waarden bezitten. Uit de landhuisperiode zijn dat ondermeer de voormalige wagenschuur (circa 1810) en twee 18^e eeuwse tuinmuren. Uit de kloosterperiode bleef eveneens een tuinmuur bewaard. De kas uit circa 1960 is een goed voorbeeld van zakelijke en rationele kassenbouw in de periode vrij kort na de Tweede Wereldoorlog. Dergelijke bouwwerken zijn hoe langer hoe meer een curiosum. Het documentatiecentrum markeert de plek van een 18^e eeuwse boerderij, die deel uitmaakte van de bouwingsstructuur rondom de middeleeuwse veerovergang in de Maashoek

Gaafheid/zeldzaamheid

De Jochum-Hof is van belang vanwege de herkenbaarheid en gaafheid van de historisch-ruimtelijke structuur, gebouwde objecten en functionele opzet als geheel. De tuin heeft een minstens twee eeuwen oude geschiedenis met een evolutie van villatuin annex akkergrond tot een hoog ontwikkelde botanische en landschapstuin.

BRONNEN

Zie voor gedetailleerdere informatie, in te zien bij het Gemeentearchief van Venlo:

R. Denessen, B. Klück en B. Maes, *De Jochum-Hof van Steyl. Cultuurhistorisch drieluik*, Utrecht-Roermond, 2005.

B. Maes, en E. van den Dool, *Beschermd Dorpsgezicht Steyl; een cultuurhistorische beschrijving van de groenelementen*. Utrecht, 2005.

B.A.J.T. Dukers en B. Klück, *Bouwhistorisch onderzoek tuinmuren Jochumhof en Sequoiahof Steyl*. Venlo, 2007.

Bijlage 5. Planten uit het Tiglien

In 1907 onderzocht het biologenechtpaar C. en E.M. Reid de Tigliën-fossielen uit de Reuverse en Tegelse leemlagen. In 1920 publiceerden zij een hernieuwde vergelijkende studie over de Pliocene flora aan de hand van fossielen en nog levende zaadplanten. Onderstaande lijst kan benut worden als leidraad bij herstel en beheer van de Tiglientuin in de Jochum-Hof. Toen reeds droomde men van een park waarin de door Reids opgesomde plantensoorten, die nu nog in ons land voorkomen, aan te planten. De studie van het echtpaar Reid omvatte 120 soorten.

Het Tigliën omvat de periode van 2,4-1,8 miljoen jaar geleden, de eerste tussenijstijd van het Pleistoceen. Door sommige onderzoekers wordt dit tijdperk echter op het einde van het Tertiair geplaatst.

In 1975 heeft het bestuur van de Jochum-Hof met Dr. Zagwijn, toen hoofd van het geologisch Instituut te Leiden, contact opgenomen en zich zo uitgebreid mogelijk over het Tigliën-landschap laten informeren. Hierdoor kon men zich een beter beeld vormen van het landschap. In 1978 is de Tigliëntuin geopend. Er waren vier verschillende vegetatie-beplantingen in opgenomen:

Het open, stilstaande, soms, onder invloed van de rivier, stromende water met begroeide natte oeverzone uit het Tigliën met waterplanten zoals Krabbescheer (*Stratiotes aloides*), Waternoot (*Trapa natans*), Gele plomp (*Nuphar lutea*) en verschillende soorten fonteinkruid (*Potamogeton*). Waterlelie (*Nymphaea alba*) kwam in die tijd niet voor. Natte ruigten en open plekken aan de rivieroever. De bedoeling was met name een oeverzone van Galigaan (*Cladium mariscus*), een familielid van de zeggen. Voor wat de groei betreft zou deze nog de nodige moeilijkheden geven. Gemakkelijker was een moeraszone, die in juni opvalt door Waterscheerling (*Cicuta virosa*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Beekpunge, Watermunt (*Mentha aquatica*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), Kale jonker (*Cirsium palustre*), Moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis palustris*), Gele lis (*Iris pseudacoris*), Smeerwortel (*Symphytum officinale*), Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*) en zeggensoorten (*Carex* spp.).

Zgn. stroomdalplanten, de warmteminnende flora van de rivieroeverwallen zoals: Knikkende distel (*Carduus nutans*), Citroenmelisse (*Melissa officinalis*), Brunel (*Prunella vulgaris*), Viltganzerik (*Potentilla argentea*), Wilde thijm (*Thymus serpyllum*) en Gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*). Deze kleurmakers zijn in de zomermaanden opvallend.

Het vochtige rivierdalbos, waaronder de Vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*), Es (*Fraxinus excelsior*), Winterlinde (*Tilia cordata*), Iepbladige gummieboom (*Eucommia ulmoides*), Gladde iep (*Ulmus minor*), Ruwe iep (*Ulmus glabra*), Zwarte populier (*Populus nigra*) en Zweepboom (*Celtis orientalis*). Als kleinere houtige gewassen kunnen genoemd worden: meidoorn (*Crataegus* sp.), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Kurkboom (*Phellodendron amurense*), en de Brem (*Cytisus scoparius*). Tussen de bomen en struiken zien we verschillende merkwaardige slingerplanten zoals een Straalstempel (*Actinidia polygama*), Menispermum dau-ricum, de Wilde bosdruif (*Vitis sylvestris*) en de wilde wingerd (*Pathenocissus* sp.) en Bosrank (*Clematis vitalba*). In de kruidlaag komen voor o.a. lampionplant

(*Physalis alkekengi*), Bosandoorn (*Stachys sylvatica*), een hertshooi (*Hypericum androsaemum*) en Bitterzoet (*Solanum dulcamara*).

Hoger gelegen oeverbos waaronder opvallende bomen en struiken als: Amerikaanse Hickorynoot, Haagbeuk, (*Carpinus betulus*), Hulst (*Ilex aquilinum*), Winterlinde (*Tilia cordata*), Gevinde pimpernoot, Eucomnia, Beverboom (*Magnolia kobus*) en Kurkboom (*Phellodendron amurense*). Eucomnia is een Europese rubberboom, die we thans eigenlijk alleen van de Tropen kennen. In de kruidlaag hier: Bosmuur (*Stellaria nemorum*), Trosgamander (*Teucrium botrys*), Gewone akelei (*Aquilegia vulgaris*), Fraai hertshooi (*Hypericum pulchrum*) en een venkel (*Seseli hippomarathrum*).

Opvallend is het ontbreken van riet (*Phragmites australis*) en eikensoorten (*Quercus* spp.). Elzen (*Alnus glutinosa*) kwamen wel voor, maar zeldzaam. Elzen zijn om die reden niet opgenomen.